

Pirkanmaan hyvinvointialue

Lastenpsykiatrian vastuualue
Omavalvontasuunnitelma

Sisällys

1	Palveluntuottajaa, palveluyksikköä ja toimintaa koskevat tiedot	1
1.1	Palveluntuottajan ja palveluyksikön perustiedot	1
1.2	Palvelut, toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet	3
2	Omaevalvontasuunnitelman laatiminen	9
3	Asiakas- ja potilasturvallisuus	11
3.1	Palvelujen laadulliset edellytykset	11
3.2	Vastuu palvelujen laadusta	16
3.3	Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet	16
3.4	Muistutusten käsittely	19
3.5	Henkilöstö	20
3.6	Asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyden seuranta	21
3.7	Monialainen yhteistyö ja palvelun koordinointi	22
3.8	Toimitilat ja välineet	23
3.9	Lääkinnälliset laitteet, tietojärjestelmät ja teknologian käyttö	25
3.10	Lääkehoitosuunnitelma	28
3.11	Infektioiden torjunta	29
3.12	Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja tietosuoja	29
3.13	Säännöllisesti kerättävän ja muun palautteen huomioiminen	30
4	Omaevalvonnan riskien hallinta	32
4.1	Palveluyksikön riskienhallinnan vastuut, riskien tunnistaminen ja arvioiminen	32
4.2	Riskienhallinnan keinot ja toiminnassa ilmenevien epäkohtien ja puutteiden käsittely 33	
4.3	Riskienhallinnan seuranta, raportointi ja osaamisen varmistaminen	36
4.4	Ostopalvelut ja alihankinta	38
4.5	Valmius- ja jatkuvuudenhallinta	38
5	Omaevalvontasuunnitelman toimeenpano, julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen	40
5.1	Toimeenpano	40
5.2	Julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen	40
6	Omaevalvontasuunnitelman hyväksyntä	41

1 Palveluntuottajaa, palveluyksikköä ja toimintaa koskevat tiedot

1.1 Palveluntuottajan ja palveluyksikön perustiedot

<p>Palveluntuottaja</p> <p>Pirkanmaan hyvinvointialue   PL 272, 33101 Tampere kirjaamo@pirha.fi   Kirjaamon käyntiosoite: Nivelitie 5, G-rakennus (1. krs)</p>
<p>Y-tunnus</p> <p>3221308–6</p>
<p>Palveluyksikön nimi</p> <p>Lastenpsykiatrian vastuualue</p>
<p>Palveluyksikköön kuuluvat palvelupisteet/etäpalvelut ja yhteystiedot (osoite, puhelinnumero)</p> <p>Lastenpsykiatrian alkuarvointiyksikkö LPSA   Elämänaukio 2, Q-rakennus   33520 Tampere   p.03-311611</p> <p>Perhe- ja pikkulapsipsykiatrian yksikkö LPSP   Elämänaukio 2, Q-rakennus   33520 Tampere   p.03-311611</p> <p>Lastenpsykiatrian osasto- ja akuuttihoiton yksikkö LPSO   Elämänaukio 2, L-rakennus   33520 Tampere   p.03-311611</p> <p>Lasten neuropsykiatrian yksikkö LPSN   Elämänaukio 2, Q-rakennus   33520 Tampere   p.03-311611</p> <p>Lastenpsykiatrian avohoidon yksikkö LPSH   Elämänaukio 2, Q-rakennus   33520 Tampere   p.03-311611</p> <p>Lasten oikeuspsykiatrian yksikkö LPOI   Biokatu 8, Finn-Medi 2-rakennus   33521 Tampere   p. 044 473 9395</p>
<p>Palvelu ja asiakasryhmät, joille palvelua tuotetaan; asiakaspaikkamäärä palvelupisteittäin</p> <p>Lastenpsykiatrian alkuarvointiyksikkö, lyhenne LPSA   Lastenpsykiatrian alkuarvointiyksikkö vastaa erikoissairaanhoidon kiireettömällä läheteellä ohjattujen 7–12-vuotiaiden lasten ajankohtaisen psyykkisen voinnin ja toimintakyvyn arvioinnista sekä jatkohoitoon ohjaamisesta yhteistyössä perheen ja verkoston kanssa.</p> <p>Perhe- ja pikkulapsipsykiatrian yksikkö, lyhenne LPSP   Yksikössä tutkitaan ja hoidetaan alle kouluikäisiä lapsia, joilla on vaikeuksia kehityksessä, käyttäytymisessä tai tunne-elämässä. Yksikössä hoidetaan myös perheitä, joiden vuorovaikutussuhteissa on vaikeita ongelmia. Lisäksi yhteistyötä tehdään perheen kanssa, kun pientä lasta hoidetaan lastentautien yksikössä</p>

vaikean somaattisen sairauden vuoksi. Yksikössä on perheosastotoimintaa ja polikliinista tutkimusta ja hoitoa. Perheosastolla on kaksi potilasperhepaikkaa.

Lastenpsykiatrian osasto- ja akuuttihoidon yksikkö, lyhenne LPSO

Yksikössä tutkitaan ja hoidetaan 4–12-vuotiaita psyykkisesti oireilevia lapsia, joilla on tarve päivystykselliseen tai kiireelliseen psykiatriseen selvittelyyn tai osastohoitoon. Yksikössä toimii polikliininen akuuttityöryhmä ja osastohoidon yksikkö. Potilaspaikkoja kokovuorokausiosastolla on 12.

Lasten neuropsykiatrian yksikkö, lyhenne LPSN

Yksikössä tutkitaan ja hoidetaan 4–12 - vuotiaita lapsia, joiden vaikeiden käytös- tai tunneoireiden taustalla on kehityksellinen neuropsykiatrinen häiriö, kuten autismikirjon häiriö, ADHD tai Touretten oireyhtymä. Yksikössä on päiväosastotoimintaa ja polikliinista tutkimusta ja hoitoa. Päiväosastolla potilaspaikkoja on kuusi.

Lastenpsykiatrian avohoidon yksikkö, lyhenne LPSH

Yksikössä hoidetaan 6–12-vuotiaita lapsia, joiden vaikea psyykinen oireilu tai mielenterveyden häiriö ja näihin liittyvä huomattava toimintakyvyn haitta vaativat erikoissairaanhoitoa.

Lasten oikeuspsykiatrian yksikkö, lyhenne LPOI

Yksikössä tutkitaan alle 16-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin kohdistuneita seksuaaliväkivallan sekä fyysisen ja henkisen väkivallan epäilyjä. Tutkimukset ovat osa esitutkintaa ja ne tehdään poliisin, syyttäjän tai tuomioistuimen virka-apupyynnön perusteella.

1.2 Palvelut, toiminta-ajatus ja toimintaperiaatteet

Yksiköiden sijainnit

Lastenpsykiatrian avohoidon toiminta (LPSH, LPSA, LPSN ja LPSP) mukaan lukien lastenpsykiatrian akuuttityöryhmä toimii lastenpsykiatrian vastuualueen tapaamishuoneissa Q-rakennuksessa. Perhe- ja pikkulapsipsykiatrian perheosasto (LPSP) ja Lasten neuropsykiatrian päiväosasto (LPSN) sijaitsevat Taysin Q-rakennuksessa 1. kerroksessa. Lastenpsykiatrian osasto- ja akuuttihoidon yksikkö (LPSO) sijaitsee lasten ja nuorten sairaalassa, Taysin L-rakennuksen b-osassa 3. kerroksessa. Lasten oikeuspsykiatrinen yksikkö (LPOI) sijaitsee Finn-Medi 2:ssa 2. kerroksessa.

Lastenpsykiatrian vastuualueen toiminta-ajatus, toimintaperiaatteet ja palvelut.

Tampereen yliopistollisen sairaalan (Tays) lastenpsykiatria tarjoaa erikoistuneita palveluja Pirkanmaan hyvinvointialueelle asuville lapsille ja heidän perheilleen, joilla on erilaisia mielenterveyden häiriöitä. Lisäksi vastuualue tarjoaa kokovuorokausiosastohoitoa Etelä-Pohjanmaan ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vaikeaoireisille lapsille.

Kokovuorokausiosastohoito voi toteutua suunnitellusti tai päivystyksellisesti keskittämisasiäsetuksen mukaisesti (Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta). Lisäksi Tays lastenpsykiatrilta on keskitetty Sisä-Suomen yhteistoiminta-alueen lasten oikeuspsykiatriset tutkimukset.

Tavallisia tutkimukseen ja hoitoon lähettämisen syitä ovat lapsen vaikeat kehitykseen, käyttäytymiseen tai tunne-elämään liittyvät ongelmat ja perheen psyykkiseen kuormittuneisuuteen liittyvät asiat. Hoidossa keskeistä on työntekijän sekä lapsen ja perheen yhteistyösuhde. Yhdessä pyritään vahvistamaan niitä tekijöitä, jotka tukevat ja rakentavat lapsen ja perheen mielenterveyttä.

Lapsen yksilöllinen huomioiminen ja perhekeskeisyys ovat perusasioita lastenpsykiatrisessa tutkimuksessa ja hoidossa. Vastuualueen eri yksiköissä perhekeskeisyys toteutuu hieman eri tavoin riippuen yksikön tehtävästä (esim. yksilökäynnit, vanhempien erilliset tapaamiset, kotikäynnit, koko perheen tapaaminen ja havainnointi, tms.)

Lapsi ohjautuu lastenpsykiatriseen hoitoon aina lääkärin läheteellä. Lähetete voi tulla esimerkiksi neuvolasta, terveyskeskuksesta, kouluterveydenhuollosta, kasvatus- ja

perheneuvonnasta tai lasten mielenterveys- ja päihdepalveluista. Lisäksi yksikköihin voidaan ohjata sisäisellä läheteellä sairaalan toiselta erikoisalalta. Päivystykselliseen hoitoon tullaan myös lääkärin läheteellä, ja käynnille osallistuu lapsen kanssa aina vanhempi tai huoltaja. Lähettävän lääkärin yhteydenoton perusteella osasto- ja akuuttihoiton yksikön päivystävä hoitaja huolehtii yhteydenotoista ja kutsuu perheen ja muut tarvittavat tahot arviokäynnille.

Lastenpsykiatrian vastuualueen yksiköissä työskentelee moniammatillinen työryhmä: apulaisylilääkäreitä, lastenpsykiatria erikois- ja erikoistuvia lääkäreitä, psykologeja, sosiaalityöntekijöitä, osastonhoitajia, sairaanhoitajia, mielenterveyshoitajia, lähihoitajia, toimintaterapeutteja ja kuntoutusohjaaja. Myös sihteerit ja sairaalahuoltajat kuuluvat työryhmään. Henkilöstöllä on laajaa erityisosaamista, jota kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Lastenpsykiatrian vastuualueen työntekijöiden erityisosaaminen ja ryhmätoiminnot

Yksikkö / toiminta	Erytisosaaminen
Lastenpsykiatrian alkuarviointiyksikkö (LPSA)	Psykoterasiasuuntaukset: perhepsykoterasia, traumafokusoitu kognitiivinen käyttäytymisterapia (TF-KKT), psykofyysinen terapia. Kriisi-interventiomalli Child Family Stress Intervention (CFTSI) Neuropsykiatrisen lapsen hoitoon liittyvää lisäkoulutusta Toimiva lapsi ja perhe perheinterventio (Beardsleen –toimintamalli) Syömishäiriön perhepohjainen hoitomalli (Living skills) Defusing-ohjaaja
Lastenpsykiatrian avohoidonyksikkö (LPSH)	Psykoterasiasuuntaukset: psykodynaaminen terapia, kognitiivinen terapia, kognitiivinen käyttäytymisterapia, pari- ja perhepsykoterasia, traumafokusoitu kognitiivinen käyttäytymisterapia (TF-KKT), traumapsykoterapia, psykofyysisen terapien perusteet. Mentalisaatioon perustuva lyhytterapia (MBTC) Theraplay Autismikirjon havainnointitutkimus (ADOS)
Lasten neuropsykiatrian yksikkö (LPSN)	Psykoterasiasuuntaukset: kognitiivinen psykoterapia, ratkaisukeskeinen lyhytterapia ja kuvataideterapia Tic-oireiden käyttäytymisterapeuttinen hoitomalli (KKT) Voimauttava valokuvaus Neuropsykiatrisen erityisosaaminen Nepsy-valmentajakoulutettuja
Perhe- ja pikkulapsipsykiatrian yksikkö (LPSP)	Psykoterasia suuntaukset: perhepsykoterasia, tunnekeskeinen pariterapia, psykofyysinen terapia, dialektisen käyttäytymisterapia, lasten yksilöpsykoterasia, kognitiivinen lyhytterapia. Lisäkoulutuksia/osaamista varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen Seksuaalivaltio
Lastenpsykiatrian osasto- ja akuuttihoiton yksikkö (LPSO)	Psykoterasia suuntaukset: Ratkaisukeskeinen lyhytterapia Kriisi- ja traumahoito ja perhetyön koulutuksia Yhteistoiminnallinen ongelmanratkaisumenetelmä (CPS, Collaborative & Proactive Solutions) Safewards -malli ART (aggression replacement training) -sovellusryhmä lapsille
Lasten oikeuspsykiatrian yksikkö (LPOI)	Lapsirikostutkinnan erityiskoulutus Oikeuspsykologian erikoistumiskoulutus

	Lasten ja nuorten seksuaalirikosten somaattisen tutkimus Traumafokusoitu kognitiivinen käyttäytymisterapia (TF-KKT) Kriisi-interventiomalli, Child Family Stress Intervention (CFTSI) Mielenterveys- ja päihdetyön kliinisen asiantuntijan koulutus Perhe- ja paripsykoterapia Työnohjauskoulutus
Yhteiset koko vastuualueella	Toimintaterapia palvelut Uhka- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyn ja hallinnan toimintamalli (AVEKKI) Dialektinen käyttäytymisterapia (DKT)
Ryhmät	<i>Vanhemmille:</i> Tietoryhmät: yleistä mielenterveydestä (videotallenne), AVEKKI-perheen tukena osa 1 ja osa 2, ahdistus ja masennus, tunnesäätelystä ja neuropsykiatrisista häiriöistä. Vanhemmuuden taitoryhmä Nepsy -vanhempainryhmä Vakautta vanhemmuuteen -ryhmä <i>Lapselle ja vanhemmalle yhdessä:</i> ART (Aggression replacement training) PerheART-sovelluksena Varhaisnuorten DKT-taitoryhmä perheille MyMind-ryhmä COOL-Kids- ryhmä ahdistuneisuuden hallinnan harjoitteluun <i>Lapselle:</i> Dialektiseen käyttäytymisterapiaan perustuva Ninja-ryhmä tunnesäätelytaitojen harjoitteluun Autismikirjon lasten ryhmä

Yksiköiden esittelyt

Lastenpsykiatrian vastuualue muodostuu viidestä yksiköstä, jotka ovat suuntautuneet lapsen hoidon tarpeen mukaisesti. Nämä yksiköt tuottavat erilaisia avo- ja osastohoidon palveluja. Jokaiselle potilaalle nimetään hoitoon tullessa omahoitaja (osastolla) tai yhdyshenkilö (avohoidon yksiköt), joka informoi perhettä tutkimuksen ja hoidon kulusta ja huolehtii tiedon välittämisestä perheen ja hoitavan tiimin välillä. Lisäksi vastuualueeseen kuuluu virka-apupyynnöiden perusteella tutkimuksia tekevä lasten oikeuspsykiatrinen yksikkö.

Lastenpsykiatrian alkuarviointiyksikkö, lyhenne LPSA

Lastenpsykiatrian alkuarviointiyksikkö on polikliininen erikoissairaanhoidon yksikkö, jonne ohjautetaan kiireettömällä läheteellä. Yksikössä arvioidaan 7–12-vuotiaiden lasten ajankoh- taista psyykkisen vointia ja toimintakykyä sekä tehdään jatkohoitoon ohjaamisesta yhteis- työssä perheen ja verkoston kanssa. Alkuarvioinnin perusteella lapsen mahdollisesti tarvit- sema jatkohoito tapahtuu joko lastenpsykiatrian vastuualueen muussa yksikössä tai lasten mielenterveys- ja päihdepalveluissa tai perusterveydenhuollon eri yksiköissä. Yksikössä hoi- detaan noin 100 lasta vuosittain.

Lasten neuropsykiatrian yksikkö, lyhenne LPSN

Lasten neuropsykiatrian yksikössä on polikliininen työryhmä ja kuusipaikkainen päiväosasto. Yksikössä tutkitaan ja hoidetaan lapsia, joiden vaikeiden käytös- tai tunneoireiden taustalla on kehityksellinen neuropsykiatrinen häiriö, kuten autismikirjon häiriö, ADHD tai Touretten oireyhtymä. Hoito toteutetaan tiiviissä yhteistyössä lapsen perheen kanssa.

Tyypillisiä tilanteita, joissa lapsi voidaan lähettää tutkimuksiin tai hoitoon lasten neuropsykiatrian yksikköön, ovat merkittävät vaikeudet sosiaalisten suhteiden luomisessa, ylläpitämisessä tai sosiaalisten sääntöjen ymmärtämisessä tai arvaamaton ja impulsiivinen käytös. Usein oireiden seurauksena on ollut koulunkäynnin vaikeutuminen tai keskeytyminen. Lapsen oireilu vaikuttaa usein myös sisarus-suhteisiin, minkä vuoksi koko perheen huomioiminen on tärkeää. Lähetteen lasten neuropsykiatrian yksikköön voi saada terveyskeskuksesta, perheneuvolasta, kouluterveydenhuollosta, yksityiseltä lääkäriasemalta tai toisesta Taysin yksiköstä, kuten lastenneurologialta tai foniatrialta. Yksikössä hoidetaan noin 200 lasta perheineen vuosittain.

Lasten oikeuspsykiatrian yksikkö, lyhenne LPOI

Yksikössä tutkitaan alle 16-vuotiaisiin lapsiin ja nuoriin kohdistuneita seksuaaliväkivalta ja pahoinpitelyrikos epäilyjä. Lastenoikeuspsykiatrian tutkimukset ovat osa poliisin esitutkintaa ja niitä tehdään poliisin, syyttäjän tai tuomioistuimen virka-apupyynnön perusteella. Toimintaa ohjaa Laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä. Taysin Lasten oikeuspsykiatrian yksikkö palvelee koko Sisä-Suomen yhteistoiminta-alueen lapsiväestöä.

Tutkimukset toteutetaan yhteistyössä poliisin ja lastensuojelun tai lapsiperheiden sosiaalityön kanssa ja yhteistyötä ja tietojen vaihtoa viranomaisten kesken tehdään koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimusten sisältö vaihtelee tapauskohtaisesti ja tarvittavat toimet arvioidaan aina tilanteen mukaan. Työryhmään kuuluu naistautienerikoislääkäri, lastentautien erikoislääkäri, lastenpsykiatrian erikoislääkäri, sairaanhoitajat, psykologeja, sosiaalityöntekijöitä sekä sihteerit. Yksikössä tutkitaan noin 150 lasta vuosittain.

Lastenpsykiatrian avohoidon yksikkö, lyhenne LPSH

Yksikössä hoidetaan 6–12-vuotiaita lapsia, joiden vaikea psyykinen oireilu tai mielenterveyden häiriö ja näihin liittyvä huomattava toimintakyvyn haitta vaativat erikoissairaanhoitoa. Hoitoa toteutetaan avohoitona yhteistyössä lapsen, perheen ja lähiverkoston kanssa. Avohoidon

yksikköön kuuluu myös lasten psykoterapiatyöryhmä, joka organisoii erikoissairaanhoidon lastenpsykiatrian psykoterapiapalveluita ja seuraa niiden toteutumista. Psykoterapia voi toteutua joko lastenpsykiatrian vastuualueen omana toimintana, Kelan vaativan lääkinnällisen kuntouksen psykoterapiana tai ostopalveluna. Yksikössä hoidetaan noin 290 lasta perheineen vuosittain.

Lastenpsykiatrian osasto- ja akuuttihoiton yksikkö, lyhenne LPSO

Yksikössä tutkitaan ja hoidetaan 4–12-vuotiaita psyykkisesti oireilevia lapsia, joilla on tarve päivystykselliseen tai kiireelliseen psykiatriseen selvittelyyn tai osastohoitoon. Yksikössä toimii polikliininen akuuttityöryhmä ja 12-paikkainen osastohoidon yksikkö. Yksikössä hoidetaan noin 350 lasta vuosittain.

Akuutti- ja osastohoito (LPSO)

Lastenpsykiatrian osasto- ja akuuttihoiton yksikkö tarjoaa kokovuorokausihoitoa. Akuuttiosastohoito päivystyksellisistä ja kiireellisistä syistä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä lapsen, perheen, mahdollisen sijaishuoltopaikan ja verkoston kanssa. Akuuttiosastojakso kestää lapsen hoidon tarpeen mukaan päivästä muutamaan viikkoon. Kiireellisistä syistä suunniteltu osastojakso kestää yleensä 2–5 viikkoa. Yksikössä tarjotaan myös suunniteltuja elektiivisiä osastohoitojaksoja, joilla voidaan perehtyä diagnostiseen tarkennukseen, lääkehoidollisiin kysymyksiin sekä auttaa ja hoitaa lapsen vaikeita tunne- ja käytösongelmia. Lapsen perhe ja muu lähiverkosto osallistuvat hoitoon. Koivikkopuiston sairaalakoulun kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Osasto jakautuu kahteen osaan; moduuli 1 ja moduuli 2. Osastolla lapsilla on omat huoneet. Molemmissa moduuleissa on olohuoneet, wc:t ja suihkutilat sekä rauhoittumista ja tunnesäätelyharjoitusten tekemistä varten rauhoittumishuoneet. Yksikössä on kolme monitoimitilaa käsillä tekemistä, pelaamista ja leikkimistä varten. Osastotoiminnoissa käytetään myös muita sairaalan tiloja, kuten perhehuonetta, harjoituskeittiötä, monitoimitilaa, biljardihuonetta ja saunatiloja. Ulkoilu tapahtuu sairaalakoulun ulkoilupihassa.

Polikliininen akuuttityöryhmä (LPSO)

Akuuttityöryhmä vastaa sekä sairaalan ulkopuolelta että sisältä tuleviin kiireellisiin lähete- ja konsultaatiopyyntöihin. Taysin lastentautien osastoilla tulevat kouluikäisten lasten kiireelliset

lastenpsykiatrian konsultaatiopyynnot ohjautuvat myös akuuttityöryhmään. Työryhmä työskentelee polikliinisesti lapsen, hänen perheensä ja lähiverkoston kanssa.

Perhe- ja pikkulapsipsykiatrian yksikkö, lyhenne LPSP

Yksikössä tutkitaan ja hoidetaan alle kouluikäisiä lapsia, joilla on vaikeuksia kehityksessä, käyttäytymisessä tai tunne-elämässä. Yksikössä hoidetaan myös perheitä, joiden vuorovaikutussuhteissa on vaikeita ongelmia. Yksikössä hoidetaan noin 250 lasta perheineen vuosittain.

Perhe- ja pikkulapsipsykiatrian yksikössä on kolme moniammatillisesti toimivaa työryhmää: pikkulapsipsykiatrian työryhmä (0–3-vuotiaat), leikki-ikäisten työryhmä (4–6-vuotiaat) ja perheosasto. Lisäksi yksikössä tehdään alle kouluikäisten lasten yleissairaalapsykiatrista työtä, tuetaan lastentautien työntekijöitä ja pienten lasten vanhempia, kun lasta hoidetaan lastentautien osastolla vaikean sairauden vuoksi. Työryhmässä annetaan tukea myös ennakoivasti vanhemman ja lapsen vuorovaikutussuhteen rakentumiseen, ja näissä asioissa hoitoon voi hakeutua jo raskausaikana. Lähetteen tultua lapsi ja perhe kutsutaan ensikäynnille. Ensikäynnit pidetään usein verkostoneuvotteluina.

[Lastenpsykiatrian verkkosivut](http://pirha.fi) – pirha.fi

2 Omavalvontasuunnitelman laatiminen

Omavalvontasuunnitelman laatimisen / päivittämisen toteuttaminen

Osallistuneiden nimet ja nimikkeet

Ylihoitaja Riitta Vento

Hoitotyön kliininen asiantuntija Kirsi Kauppila

Omavalvonnan suunnittelusta ja seurannasta vastaava henkilö ja yhteystiedot

Osallistuneiden nimet ja nimikkeet

Vastuualuejohtaja Reija Latva

Ylihoitaja Riitta Vento

Hoitotyön kliininen asiantuntija Kirsi Kauppila

Kehittämispäällikkö Marjo Virkki

Yksiköt ja niiden vastuuparit

Omavalvonnan suunnittelu on koko työyhteisön asia, johon osallistuu jokaisen palveluyksikön esihenkilö, henkilökunta sekä mahdollisuuksien mukaan myös asiakkaat/potilaat esim. asiakaspalautteiden ja asiakasraatien muodossa. Lastenpsykiatrian osasto- ja akuuttihoiton yksikössä toteutetaan lisäksi vuosittain Potilasturvallisuusviikolla henkilökunnan ja huoltajien potilasturvallisuuskierto.

Omavalvontasuunnitelman päivitys

Pirkanmaan hyvinvointialueen omavalvontasuunnitelman pohja päivitetään omavalvonta- ja laatuasiantuntijaverkoston toimesta, kun hyvinvointialuetasoisessa sisällössä tapahtuu olennaisia muutoksia. Pohja tarkistetaan laatu ja omavalvonta -asiantuntijaverkoston toimesta vuosittain.

Lastenpsykiatrian vastuualueen omavalvontasuunnitelman päivityksestä vastaa ylihoitaja Riitta Vento. Omavalvontasuunnitelma päivitetään, kun toiminnassa tai ohjeistuksissa tehdään muutoksia tai kehittämistoimenpiteitä esimerkiksi havaittujen epäkohtien, kehitettyjen omavalvonnan toimintamallien tai palautteiden perusteella. Omavalvontasuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään palveluyksikössä vähintään kerran vuodessa. Jokaisessa yksikössä on eri vastuutehtäviin nimetyt vastuuhenkilöt, jotka ylläpitävät ja tekevät muutoksia vastuualueellansa. Yksikkökokouksissa käydään läpi muutokset ja niistä tehdään muistio. Lisäksi potilas

perheineen voi antaa palautetta omavalvontasuunnitelman sisällöstä asiakas- tai lastenraadin kautta ja tai suorana palautteena.

3 Asiakas- ja potilasturvallisuus

Asiakas- ja potilasturvallisuuden johtaminen perustuu oikeaan ja reaaliaikaiseen tilannekuvaan. Johtajien ja esihenkilöiden tulee tietää, mitä heidän vastuullaan olevassa toiminnassa tapahtuu, mitkä ovat keskeiset ongelmat ja mitkä ovat toimintaa uhkaavat keskeiset riskit.

Keskeisiä tiedon lähteitä ovat asiakkaiden ja potilaiden antama palaute, työntekijöiden tekemät asiakas- ja potilasturvallisuusilmoitukset, muistutukset ja kantelut sekä Potilasvaikutuskeskukselle tehdyt potilasvahinkoilmoitukset. Johtamisessa noudatetaan vastuun ja oikeudenmukaisuuden kulttuurin periaatteita.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

3.1 Palvelujen laadulliset edellytykset

Asiakkaalle ja potilaalle ei aiheuteta haittaa. Haitta tarkoittaa asiakkaalle, potilaalle tai läheiselle aiheutunutta fyysistä tai ei-fyysistä haittaa (emotionaaliset, psyykkiset ja sosiaaliset haitat).

Palvelut järjestetään siten, että ne ovat sujuvia ja suojaavat vaaratapahtumilta sekä tuottavat arvoa asiakkaalle ja potilaalle.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Laadullisen tavoitteen tulee olla tarkka, mitattavissa, saavutettavissa, osuva ja aikaan sidottu (SMART). Tavoitteen toteutuminen julkaistaan verkkosivuilla.

Lastenpsykiatrian vastuualueen palveluiden laadun edellytyksistä kuvattu poikkeamailmoitusten teko, tietoturva ja tietosuojakierrot, lääkehoitosuunnitelma, spontaanit asiakaspalautteet ja hoitotyön sensitiivinen potilaspalaute, lasten palaute ja AVEKKI-toimintatapamalli uhka- ja väkivaltatilanteisiin ja fyysisen hallinnan toiminta. Strategiset mittarit kuvattu kohdassa 3.13.

Poikkeamailmoituksista tehdään HaiPro-ilmoitukset

1.1.2024 voimaan tullut laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta velvoittaa työntekijää ilmoittamaan viipymättä, jos hän havaitsee asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavan epäkohdan. Lain mukaan ilmoitus pitää tehdä, jos työntekijä huomaa tehtävissään tai saa tietoonsa asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa epäkohdan, ilmeisen epäkohdan uhan tai muun lainvastaisuuden.

Kaikissa yksiköissä vaaratapahtumat ja epäkohdat ilmoitetaan HaiPro-järjestelmään.

Potilasturvallisuusilmoitusten osalta on sovittu toimintatapa, että fyysisen rajoittamisen tilanteista tehdään ilmoitus vain, jos potilaalle tai työntekijälle on sattunut jotain tai läheltä piti-tilanne on vakava. Kaikki tilanteet kirjataan lapsen hoitokertomukseen ja tiedotetaan huoltajille yhteisesti sovitun käytännön mukaan.

Uhka- ja väkivaltatilanteet käydään läpi välittömästi tilanteen jälkeen oman työryhmän kesken, tämä on osa normaalia työssä tapahtuvaa tilanteiden jälkeistä keskustelua. Jälkiselvittely on tärkeä osa hoitoa kaikkien asianosaisten kesken. Jälkiselvittely käydään aina läpi myös lapsen kanssa sekä tiedotetaan ja keskustellaan lapsen huoltajien kanssa. Lisäksi työntekijälle tarjotaan tarvittaessa jälkipurkukeskusteluja äkillisten, traumaattisten tai normaalista poikkeavien tilanteiden käsittelyä varten. Yksikön esihenkilö järjestää ja huolehtii siitä, että kaikilla on mahdollisuus osallistua istuntoon. Purkuistunnon vetäjinä toimivat omat, siihen erikseen koulutetut keskustelun ohjaajat.

Tietoturva ja tietosuojakierrot

Tietosuoja- ja tietoturvayhdyshenkilö on nimetty vastuualueelle, joka on viestin tuoja ja viestin viejä Sairaalapalvelujen tietosuojatiimin välillä. Yhdyshenkilö esittelee puolivuositain ja tarpeen mukaan useammin tietosuoja- ja tietoturva-asioita vastuualueen kokouksissa. Yhdyshenkilö tiedottaa säännöllisesti tietosuoja- ja tietoturvariskeistä ja toteuttaa vuosittain yksiköissä tietoturva ja tietosuojakierrot yhdessä työparinsa kanssa. Yhdyshenkilö lähettää nämä koonnit yksiköiden esihenkilöille, jotka tekevät tarvittavia toimenpidemuutoksia.

Lääkehoidon suunnitelma

Lääkehoidon suunnitelma päivitetään säännöllisesti ja LOVE- suoritetaan 5 vuoden välein. Katso Kappale 3.10.

Potilaspalautetta kysytään hoidon päättyessä THL:n suosituksen mukaisesti huoltajilta läheisen lomakkeella ja lapsilta lasten lomakkeella.

Spontaanit asiakaspalautteet ovat käytössä lastenpsykiatrian vastuualueella.

Hoitotyösensitiivinen potilaspalaute (HoPP) kerätään neljä kertaa vuodessa. Lomakkeita jaetaan lapsille ja heidän läheisilleen koko viikon osalta (ma-su) osastoilla kotiutuville tai jatkohoitoon siirtyville potilaille tai muutoin osastolla pidemmän aikaa oleville potilaille sekä ma-pe poliklinikkakäyntipotilaille. Tulokset raportoidaan Analystica-järjestelmässä, josta ne ovat hyödynnettävissä yksiköittäin tallennuksen jälkeen. Palautetietoja käytetään kansallisessa vertailussa ja voidaan käyttää tutkimusaineistona hoitotyön tutkimushankkeissa.

AVEKKI-toimintatapamallin koulutus

Lastenpsykiatrian vastuualueella on käytössä AVEKKI-toimintatapamalli aggressio – ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyyn ja hallintaan. AVEKKI tulee sanoista Aggressio, Vuorovaikutus, Ennaltaehkäisy/ennakointi, Koulutus, Kehittäminen ja Integraatio.

Teemoja koulutusten alkuvaiheesta ylläpitovaiheeseen ovat ammatillinen lapsen kohtaaminen, varhainen ennaltaehkäisy sekä yhtenäisen toimintatapamallin sisäistäminen haasteellisiin tilanteisiin. Koulutus koostuu sekä teoriasta että käytännön harjoitteista.

Fyysinen rajoittaminen

Fyysinen rajoittaminen Pirkanmaan hyvinvointialueelle- ohjekirjeen (10807/2024) mukaan Pirkan Sote-palveluissa toteutetaan potilaan/asiakkaan hyvää hoitoa ja hoivaa, joihin sisältyy itsemääräämisoikeus sekä oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon, hoivaan, kohteluun ja tiedonsaantiin. Potilaan/asiakkaan hoidossa ja hoivassa saatetaan joskus joutua tilanteisiin, joissa on tarpeen arvioida, onko itsemääräämisoikeuteen puuttuminen välttämätöntä suunnitellun välttämättömän lääketieteellisen hoidon mahdollistamiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen rajoittamiseksi tai potilaan/asiakkaan oman tai muiden henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi. Vapaaehtoisessa hoidossa on lähtökohtaisesti aina oikeus kieltäytyä hoidosta. Potilaan hoidossa ja asiakkaan kanssa toimiessa tulee kaikin keinoin välttää fyysisten rajoittamistoimien käyttämistä.

Lisäksi lastenpsykiatrian vastuualueen yksiköissä AVEKKI-toimintatapamallin mukaisesta lapsen fyysisestä rajoittamisesta on erillinen toimintaohje. Tämä toimintaohje koskee kaikkia lastenpsykiatrian vastuualueen yksikköjen toimintaa.

Potilaan eristäminen

Potilaan eristämällä tarkoitetaan potilaan hoitamista eristämiseen tarkoitetuissa tiloissa silloin, kun potilaan oma tai ympäristön turvallisuus on uhattuna tai potilas ei muusta syystä kykene olemaan yleisissä tiloissa. Eristämistä voidaan toteuttaa sekä huone- että leposide-eristykseenä. Lastenpsykiatrialla huone-eristämistä ei ole käytössä.

Leposide-eristys

Lastenpsykiatrian osastolla ei yleensä käytetä eristämistä ja sitomista eli leposideiden käyttöä. Tähän tarkoitukseen ei ole suunniteltu huonetta ja siihen tarkoitukseen suunniteltu sänky haetaan tarvittaessa varastosta käytettäväksi. Leposideiden käyttö ei kuulu suoraan mihinkään uhka- ja väkivaltatilanteiden ennakointiin ja hallintaan kehitettyyn toimintamalliin vaan on aina oma erillinen koulutuksensa.

Huomiona tähän Mielenterveyslakiin (1990), Taysin LPSO:lla on organisaatio-ohjeessa linjattu (2.11.2021), että lääkäri tekee päätöksen leposide-eristykseen aloittamisesta potilaalle eli lääkäri kutsutaan paikalle arvioimaan tilanne ennen leposide-eristykseen aloittamista. Lääkäri tarkistaa hoitajilta, onko muut rauhoittamisen keinot systemaattisesti kokeiltu ja miksi ne on arvioitu riittämättömäksi. Potilaan ollessa sidottu, samassa tilassa lapsen kanssa on aina kaksi hoitajaa, toinen huomioi lasta ja toinen hoitaa lakisäätteiset kirjaukset samassa tilassa. Toteutuneista eristyksistä tehdään ilmoitus Aluehallintovirastoon kahden viikon välein.

Lasten- ja nuorisopsykiatrian väkivallan hallinnan ja yhteistyön erityispiirteitä

Huoneentaulu uhka- ja väkivaltatilanteisiin

Lasten- ja nuorisopsykiatrian sekä lastentautien yksiköiden kanssa tehty yhteistyössä uhka- ja väkivaltatilanteiden toimintamalli (Huoneentaulu) alkaen vuodesta 2017. Tämä malli luotiin Taysin Lasten ja nuorten keskuksen (valmistui 2019) yleiseksi ohjeeksi, miten toimia potilaiden ja heidän omaisten aiheuttamissa uhka- ja väkivaltatilanteissa. Kehittämistyö lisäsi tietoa kaikille Lasten ja nuorten keskuksessa oleville yksiköille toistensa toiminnasta ja siten poisti olemassa olevaa pelkoa eri yksiköiden välillä. Kehittämistyö tuotti mallin uhka- ja väkivaltatilanteisiin yleisellä tasolla, jota jokainen yksikkö täydensi omat erityispiirteensä huomioiden.

Valvontatasot vierihoitokäytäntönä

Lasten- ja nuorisopsykiatriseen osastonhoitoon luotiin yhteisesti sovitut käytännöt vierihoidon toteuttamiseen (Valvontatasot). Vierihoitokäytännöt vaihtelivat yksiköittäin, joten yhteisen käsitteistön ja hoitokäytännön luominen oli tarpeen. Vierihoitokäytännön kehittämistyössä on sovellettu Iso-Britanniassa aikuispsykiatrisessa hoitotyössä käytössä olevaa ohjeistusta valvontatasoista. Valvontatasokäsite kuvaa vierihoitoa täsmällisemmin kuin aikaisempi vierihoitokäsite. Numeraalisesti määritellään eriasteisia vierihoidoja, joita alettiin kutsua Valvontatasoiksi. Yhtenäisen vierihoitokäytännön myötä työntekijöiden liikkuvuus ja työkierto yksiköiden välillä helpottuu. Valvontatasojen yhtenäisten käytön parantaa myös potilas- ja henkilöturvallisuutta. Täsmällisesti määritelty valvontataso selkeyttää hoitohenkilökunnan vastuuta.

Lastenpsykiatrian akuutti- ja osastohoidon yksikön (LPSO) erityispiirteitä

Koko vastuualueella on kiinnitetty erityistä huomiota turvallisuuteen asiakkaiden ja työntekijöiden arjen sujumiseksi. Lastenpsykiatrian vastuualueen ainoalla kokovuorokausiosastolla (LPSO) on käytössä AVEKKIn lisäksi muitakin pakon käytön vähentämiseen tähtäviä toimenpiteitä:

Safewards -malli on tutkimukseen ja työelämäyhteistyöhön pohjautuva toimintamalli, jonka avulla voidaan vähentää psykiatrisilla osastoilla tapahtuvia konflikteja ja aggressiotilanteita sekä niiden rauhoittamiseen käytettäviä pakkokeinoja. Mallin kehittämisestä vastaa englantilainen professori Len Bowers. LPSO-yksikössä on kehitetty mallin mukaista toimintaa ja tehty näkyväksi sen eri teemoja ja nimetty kuhunkin aihealueeseen omat vastuuhenkilönsä. TOIMINTAKORTTI aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen tilanteiden ennakointiin ja hallintaan, kun väkivallan riski on suuri. Toimintakortinmukaisista asioista kaikki lasta hoitavat aikuiset tietävät mitä asioita huomioida lapsen hoidossa ja tietävät toimia johdonmukaisesti samalla tavalla.

CPS-malli on käytösoireisten lasten hoitoon kehitetty interventiomalli (lyhenne tulee englannin kielen sanoista Collaborative & Proactive Solutions), ja sen tarkoituksena on yhdessä ennakkoiden ratkoa käytösongelmia tuottavia pulmia. Kaikki työntekijät käyvät päivän mittaisen koulutuksen tämän mallin mukaiseen ajattelutapaan ja mallin jalkauttamisesta arjen apuvälineeksi on pidetty useita kehittämispäiviä. Yksikössä on tarjolla tämän mallin mukainen vanhemmille suunnattu tietoryhmä, jotta toimintatapaa haastavissa tilanteissa saataisiin juurrutettua paremmin kuin perheiden arkeen.

Potilasturvallisuuskierro toteutetaan vuosittain maailman potilasturvallisuuspäivän (17.9.2023) aikoihin. Päivän tavoitteena on lisätä sekä perheille että työntekijöille tietoisuutta asiakas- ja potilasturvallisuudesta. Kierro toteutetaan haastattelemalla huoltajia ja pyytämällä henkilökuntaa täyttämään sitä varten suunnitellun lomakkeen yksin tai porukalla.

ISBAR-raportointimenetelmällä (sanoista I identify eli tunnista, S situation tilanne, B background eli taustatiedot, A assesment nykytilanne, R recommendation eli toimintaehdotus) parannetaan potilasturvallisuutta noudattamalla yhdenmukaista raportointia. LPSO on kehittänyt moniammatillisille viikkoraporteille ISBAR-raportointimenetelmää hyödyntävän taskukortin. ISBAR-raportoinnin apukortti on kehitetty Sairaanhoidajaliiton virallisen kortin mallista, jota käytetään myös useassa TAYSin lastentautien yksikössä. Raportointivuorossa oleva hoitaja kokoaa omasta vuorossa vastuussa olevasta lapsestaan apukortinmukaiset asiat ja näin varmistaa, että kaikki lapsen hoitoon liittyvät asiat tulee huomioitua.

3.2 Vastuu palvelujen laadusta

Vastuualuejohtaja vastaa koko vastuualueen johtamisesta. Vastuualuejohtaja, ylilääkäri Reija Latvan vastuuparina toimii ylihoitaja Riitta Vento.

Vastuuyksikköjen vastuuparina toimivat apulaisylilääkäri ja osastonhoitaja. Kaikille edellä mainituille vastuuhenkilöille on nimetty varahenkilöt. Käytännössä vastuuparit johtavat vastuulleen kuuluvaa palvelutoimintaa ja valvovat miten palveluja toteutetaan.

Vastuuyksikköjen vastuupareilla on säännöllisiä tapaamisia keskenään sekä vastuualuejohtajien kanssa. Valvominen ja asioista päätetään säännöllisissä vastuualueen johtoryhmäkokouksissa. Yksikkötasolla vastuuparit pitävät yksikkökokouksia.

3.3 Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet

Asiakkaille, potilaille ja läheisille viestitään selkeästi sujuvan ja turvallisen hoidon, hoivan ja palvelun kannalta tärkeät yhteiset asiat. Asiakkaat, potilaat sekä läheiset kohdataan inhimillisesti, ammattimaisesti ja luotettavasti. (Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Asiakasta ja potilasta kuullaan, ja hän saa oikeanlaisen palvelun, hoidon tai hoivan oikeaan aikaan. Asiakas ja potilas saa tarvittavat ohjeet palvelun, hoidon ja hoivan turvallisen jatkuvuuden varmistamiseksi. (Pirhan turvallisuuspilapi)

Potilas- ja sosiaaliasiavastaavan tehtävät ja yhteystiedot:

Lastenpsykiatrian vastuualueella potilasasiavastaava on potilaiden apuna, kun he kaipaavat neuvoja tai tietoa oikeuksistaan potilaana. Vastaavasti sosiaaliasiavastaava tarjoaa sosiaali-palvelujen asiakkaille neuvoja ja tietoja. Jos potilas tai asiakas tai hänen läheisensä on tyytymättömän hoidon tai palvelujen laatuun tai kohteluun, asiaa voi selvittää yhdessä potilasasiavastaavan tai sosiaaliasiavastaavan kanssa. Molemmat tehtävät ovat neuvoa-antavia. Potilas- tai sosiaaliasiavastaava ei voi muuttaa päätöksiä eikä toimi oikeusavustajana. Palvelut ovat maksuttomia.

Potilasasiavastaava:

Ma-to klo 9–11, p. 040 190 9346

Suomi.fi-palvelussa: Valitse viestit -palvelussa vastaanottajaksi valitaan Pirhan potilasasiavastaava

Hatanpäänkatu 3, 33900 Tampere

Arja Laukka, Iiris Markkanen, Taija Mehtonen, Liisa Takkunen ja Marja Urpo.

Potilasasiavastaava@pirha.fi

Sosiaaliasiavastaava:

Ma-to klo 9–11, p. 040 504 5249

Suomi.fi-palvelussa: Valitse viestit -palvelussa vastaanottajaksi valitaan Pirhan sosiaaliasiavastaava

Hatanpäänkatu 3, 33900 Tampere

Sanna Juurakko ja Taija Mehtonen.

Sosiaaliasiavastaava@pirha.fi

Vastuualueen sosiaalityöntekijät ohjaavat tarvittaessa ottamaan yhteyttä Pirhan sosiaali- ja potilasasiavastaaviin.

Asiakkaan ja potilaan hoitoon pääsyn varmistaminen

Erikoissairaanhoidossa hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmessa viikossa lähetteen saapumisesta. Lasten ja nuorten (alle 23-vuotiaat) psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa hoidon tarpeen arvioinnin edellyttämät tutkimukset ja erikoislääkärin arviointi on toteutettava kuudessa viikossa lähetteen saapumisesta. Hoito on järjestettävä kolmessa kuukaudessa hoidon tarpeen toteutamisesta. Hyvinvointialueiden on julkaistava hoitopääsyn tilanne vähintään neljän kuukauden välein verkkosivuillaan. TAYS raportoi hoitopääsytiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL). Hoitopääsytoteutusta seurataan säännöllisesti lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian vastuualueilla kaikilla hoidon tasoilla yksikötasolta vastuualueen johtoon.

Asiakkaan ja potilaan tiedonsaannin ja osallisuuden varmistaminen

Potilaan tullessa hoitoon, hänelle ja hänen läheisilleen järjestetään ensikäynti, jossa suunnitellaan hoidon yleiset suuntaviivat. Osastohoidon aikana potilaalle järjestetään säännöllisesti hoitoneuvotteluja. Poliklinikalla hoidosta sovitaan hoitoneuvottelussa yhdessä perheen kanssa ja hoito suunnitellaan yksilöllisesti. Lakiin perustuvissa potilasta koskevissa päätöksissä, potilaalle perustellaan päätökseen johtaneet syyt ja selvitetään miten päätöksistä voi valittaa (ks. yllä Potilas- ja sosiaaliasiavastaavat). Potilasasiakirjoissa olevia tietoja voidaan oikaista, täydentää tai poistaa potilaan kirjallisesti tekemästä vaatimuksesta, joka on toimitettava potilaskertomuskeskukseen tai kirjaamoon.

Asiakkaan ja potilaan asiallisen kohtelun ja itsemääräämisoikeuden varmistaminen

Potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveydenhuoltoon ja hyvään kohteluun ilman syrjintää. Potilasta kohdellaan hänen ihmisarvoaan, vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioittaen. Jos epäasiallista kohtelua havaitaan, hoitotyön tai muiden ammattiryhmien esihenkilöt huolehtivat yksittäistapausten käsittelystä potilaan ja muiden asianosaisten kanssa.

Jos potilas tai hänen läheisensä on tyytymätön saamaansa hoitoon tai kohteluun terveydenhuollossa, voit ottaa yhteyttä potilasasiavastaavaan. Sosiaalihuollon palveluita koskevissa asioissa ota yhteyttä sosiaaliasiavastaavaan. Psykiatristen hoitopäätösten yhteydessä potilaalle ja hänen huoltajilleen annetaan tiedoksiantolomake allekirjoitettavaksi.

Henkilökunnan tehtävänä on kunnioittaa ja vahvistaa potilaan itsemääräämisoikeutta ja tukea hänen osallistumistaan palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Potilaalla on iänmukainen itsemääräämisoikeus, pois lukien erityistilanteet, jossa hänen psyykinen terveydentilansa vaatii arviointia mielenterveyslain mukaisesti. Terveydenhuollon ammattilainen arvioi alaikäisen kyvykkyyden päättää itseään koskevista asioista. Mikäli potilaan itsemääräämisoikeuteen joudutaan puuttumaan, käytetään aina pienimmän haitan periaatetta eli rajoitetaan vain sen verran kuin olosuhteet huomioiden on tarpeen. Mielenterveyslaki (1990) määrittelee konkreettiset menettelytavat itsemääräämisoikeuden rajoittamisessa. Kunkin yksikön apulaisylilääkäri vastaa potilaan hoidosta. Lastenpsykiatrian vastuualuejohtaja, ylilääkäri Reija Latva vastaa kokonaisuudesta.

Hoitosuunnitelman laadinta ja päivittäminen

Yksikön moniammatillinen työryhmä (lääkärit, hoitohenkilökunta, psykologi, sosiaalityöntekijä, toimintaterapeutti ja kuntoutusohjaaja tarvittaessa) yhdessä perheen kanssa vastaa potilaan hoitosuunnitelman laadinnasta ja päivittämisestä vahvistaen potilaan ja perheen toimijuutta.

Hoitosuunnitelman toteutuminen ja päivittäisseuranta

Lähiesimies valvoo, että henkilökunta noudattaa potilaiden hoitosuunnitelmia. Käytännössä lähiesimies ja hoitava lääkäri ovat mukana osaston raporttifoorumilla ja tekevät tarvittaessa hoidollisia linjauksia muun työryhmän kanssa. Polikliinisessä hoidossa hoitava lääkäri yhdessä hoitavan työryhmän kanssa seuraa hoidon etenemistä lähiesihenkilöiden tuella.

3.4 Muistutusten käsittely

Lastenpsykiatriseen hoitoon tai kohteluun tyytymättömällä asiakkaalla / potilaalla on oikeus tehdä muistutus. Muistutus toimitetaan yksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Muistutuksen voi tehdä asiakkaan / potilaan lisäksi hänen omaisensa, muu läheinen tai laillinen edustaja. Muun kuin asianomaisen tehdyn muistutuksen kohdalla on pääsääntöisesti selvitettävä, antaako asiakas / potilas hyväksyntänsä muistutukseen vastaamiseen. Toimintayksikön pitää tiedottaa asiakkaille oikeudesta tehdä muistutus ja järjestää muistutuksen tekeminen mahdollisimman vaivattomaksi. Muistutus pitää tehdä pääsääntöisesti kirjallisesti, mutta erityisestä syystä sen voi tehdä myös suullisesti.

Toimintayksikön vastuuhenkilön tulee huolehtia, että muistutus käsitellään asianmukaisesti ja ilman viivytyksiä. Muistutus kirjataan saapuneeksi asianhallintajärjestelmä Pirreen ja asiaa aletaan selvittää välittömästi. Muistutukseen tulee antaa kirjallinen ja perusteltu vastaus tiedonsaantioikeus huomioiden kohtuullisessa ajassa, yleensä yhdessä kuukaudessa.

Laajempaa selvittelyä tai useampaa palvelulinjaa koskevissa muistutuksissa vastaus voidaan antaa enintään kahden kuukauden kuluessa. Vastaus lähetetään asiakkaalle / potilaalle, jota muistutus koskee, jollei ole erityistä syytä muutoin toimia. Jos muistutuksen käsittelyn aikana havaitaan, että toimintayksikön tai ammattihenkilön toiminnassa on asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia seikkoja tai toimintakäytäntöjä, pitää asiaan puuttua heti omavalvonnan keinoin ja korjata toimintaa tarvittavilta osin.

Toimialuejohtaja vastaanottaa muistutuksen saatekirjeineen ja vastuuttaa muut tahot, joiden vastaus muistutukseen tarvitaan. Vastuualuejohtaja, ylilääkäri Reija Latva vastuuttaa lausunnon antajat sekä asettaa vastaamiselle määräajat. Lausunnonantajat tekevät vastineen sekä allekirjoittavat lausunnon. Viimeisessä vaiheessa vastuualuejohtaja tekee kokoavan

vastineen lausuntoon johtopäätöksineen ja allekirjoittaa vastineen. Toimistosihteeri lähettää vastineet potilaille/läheisille ja kuittaa asiakirjat lähetetyiksi.

3.5 Henkilöstö

Pirkanmaan hyvinvointialueen esihenkilöt tarkistavat työntekijöiden ammattioikeuden ennen työsuhteen alkamista.

Henkilöstömäärä ja sijaisten käyttö

Lastenpsykiatrian vastuualueella työskentelee 191 työntekijää. Lääkäreitä on 33, hoitohenkilökuntaa 103, psykologeja 27, sosiaalityöntekijöitä 19, kaksi toimintaterapeuttia ja yksi kuntoutusohjaaja. Vastuualueella on 5 omaa sisäistä sijaista.

Ammattioikeus ja sen epäkohtiin puuttuminen

Esihenkilöt tarkistavat työntekijöiden ammattioikeuden ennen työsuhteen alkamista. Työskentelyn asianmukaisuutta seurataan ja arvioidaan vuosittaisissa kehityskeskusteluissa sekä arjessa työtehtävistä selviytymisestä. Mahdollisiin epäkohtiin puututaan tarvittaessa keskustelemalla suullisesti. Tietoturva- ja tietosuoja asioissa käytössä Pirhan ohje puuttumisesta erias- teisiin rikkomuksiin.

Perehdytys ja ammattitaidon ylläpitäminen/täydennyskoulutus

Yksiköissä on käytössä Intro -perehdytysalusta. Tämä sähköinen perehdytyspolku on pohja tasalaatuiselle ja johdonmukaiselle perehdytyksen toteutumiselle. Esihenkilöt nimeävät uudelle työntekijälle 1–2 perehdyttäjää, jotka huolehtivat perehdytysohjelman täytäntöön panna-

Lastenpsykiatrian vastuualueella on vuosittain tarjolla erilaisia sekä ulkopuolisten että vastu- alueen asiantuntijoiden toimesta järjestettyjä koulutuksia. Turvallisuuteen liittyviin asioihin pe- rehdytyksen antavat lastenpsykiatrian vastuualueella työskentelevät AVEKKI-kouluttajat, jotka järjestävät lukukausittain koko vastuualueelle koulutuksia sekä yksiköittäin ylläpitokoulutuksia.

Yksiköissä hyödynnetään työnohjausta työntekijän ja työn tekemisen kehittämiseksi. Työnoh- jaukseen hakeudutaan esihenkilön kautta. Työnohjaus perustuu ohjattavan oppimiseen omia kokemuksia, ajatuksia ja tunteita jäsentämällä. Työnohjaus tukee organisaation uudistamista ja toiminnan kehittämistä selkeyttämällä työtehtäviä ja -rooleja työyhteisössä. Se edistää työn

laatua sekä tuloksia muokkaamalla ammatillisia asenteita ja toimintaa työstä saadun palautteen ohjaamana. Työnohjaukseen osallistuminen mahdollistaa itsensä ja työnsä kehittämisen. Lisäksi se edistää työhyvinvoinnin kokemusta. Vastuualueella on käytössä myös mentorointitoimintatapa, jossa kokeneempi työntekijä toimii uuden työntekijän ohjaajana.

Opiskelijaohjaus

Tays ja sen yksiköt ovat sitoutuneet eri ammattiryhmien opiskelijaohjaukseen. Lupa opiskelijoiden osallistumisesta lapsensa hoitoon kysytään hoidon alussa lapsen huoltajilta. Yksiköissä on nimetyt eri ammattiryhmien opiskelijavastaavat, mutta kaikilla työntekijöillä on velvollisuus ohjata opiskelijoita. Opiskelijoita kerätään tietoa opiskelijaohjauksesta ja oppimisesta harjoittelujaksolla, josta saadut tulokset ovat yksiköiden käytössä opiskelijaohjauksen kehittämisen apuvälineenä.

Rikosrekisteriote

Rikosrekisteriote pyydetään toimittamaan esihenkilölle, joka valitaan työ- tai virkasuhteeseen. Työntekijä tilaa rikosrekisteriotteen itse ja esittää sen työnantajalle kuukauden aikana työsuhteen alkamisesta.

3.6 Asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta

Henkilöstön riittävyys

Lastenpsykiatrian vastuualueella henkilöstön riittävyys pyritään varmistamaan muun muassa työvuorosuunnittelun, koulutuksen ja riittävän perehdytyksen avulla. Lisäksi työntekijöiden henkilökohtaista osaamista pyritään hyödyntämään. Tilapäisen resurssitarpeen yllättäessä asiasta neuvotellaan vastuualueen johdon kanssa. Henkilöstön pidemmät poissaolot pyritään ennakoimaan ja niihin otetaan sijainen. Äkillisiä poissaoloja varten vastuualueella on sisäisten sijaisten ryhmä.

Kokovuorokausiosastolla vuorokohtainen resurssointi määritellään etukäteen ja lähiesihenkilö seuraa resurssien riittävyyttä työvuorajakso kerrallaan. Sijaisten määrästä neuvotellaan keski-johdon kanssa.

Vastuualueella on vastuuhenkilöt, jotka Pirhan rekrytoinnin kanssa yhteistyössä hoitavat rekrytointiasioita tarvittaessa.

Henkilöstön riittävyyden seuranta ja varmistaminen

Vastuualueella on sisäisten sijaisten ryhmä, jota käytetään äkillisten poissaolojen paikkaamiseen. Henkilöstön riittävyydestä neuvotellaan tarvittaessa esihenkilöt kanssa. Myös muiden yksiköiden henkilöstöä pyydetään satunnaisiin työvuoroihin paikkaamaan sijaistarvetta. Jos sijaistarvetta ei pystytä järjestämään omin järjestelyin, pyydetään ulkopuolinen sijainen. Erityislainsäädännöstä tuleva henkilöstömitoitusta ei ole laissa määrätty kuten monissa yksiköissä.

3.7 Monialainen yhteistyö ja palvelun koordinointi

Henkilökunta varmistaa, että asiakas ja potilas on tunnistettavissa ja kaikki tarvittava palveluun, hoitoon tai hoivaan liittyvä tieto siirtyy toiseen yksikköön.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Sosiaalihuoltolain 41 §:n mukaan palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi toimenpiteestä vastaavan sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. Sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Työntekijän on oltava tarpeen mukaan yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin sekä tarvittaessa henkilön omaisiin ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

Terveys- ja sosiaalihuoltolaissa säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisistä palveluista. Sen mukaan yhteisissä palveluissa, tai jos potilas muutoin tarvitsee sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon palveluja, on sovellettava niitä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon säännöksiä, jotka parhaiten tarjoavat potilaan tuen tarpeita vastaavat palvelut ja lääketieteellisen hoidon. Terveys- ja sosiaalihuoltolaki edellyttää, että toiminnan laadukkuutta, turvallisuutta ja asianmukaista toteutusta sekä etenkin potilasturvallisuutta edistetään yhteistyössä sosiaalihuollon palvelujen kanssa. Potilaan asemaa ja oikeuksia koskevan lain mukaan terveyden- ja sairaanhoitoa toteutettaessa on tarvittaessa laadittava tutkimusta, hoitoa, lääkinnällistä kuntoutusta koskeva tai muu vastaava suunnitelma.

Tiedonkulku, yhteistyön järjestäminen ja varmistaminen asiakkaan ja sote-palveluiden järjestäjien kanssa

Lastenpsykiatrian yksiköissä potilaan tullessa hoitoon, pyydetään huoltajilta lupa tilata potilasta koskevat muiden yksiköiden asiakirjat käyttöön. Hoidon alkuvaiheessa kartoitetaan ne tahot, kenen kanssa yhteistyötä on tarpeen tehdä ja pyydetään luvat sen mukaan esim. muut terveydenhuollon toimijat, koulu, sosiaalitoimi, läheisten osallistuminen hoitoon ja yhteydenpitoon. Lupien ollessa kunnossa alkaa säännöllinen yhteydenpito yhteistyötahojen kanssa ja ennalta sovitut verkostoneuvottelut sovitussa hoidon vaiheessa.

3.8 Toimitilat ja välineet

Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö ovat turvallisia. Palvelu, hoito ja hoiva toteutuvat turvallisesti, hyvinvointia ja terveyttä tukevasti, ja ilman pelkoa infektiosta.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Toimintaympäristö

L-rakennuksessa sijaitsevat lastenpsykiatrian osasto- ja akuuttihoiton ja nuorisopsykiatrian osastot ja avohoidon tilat, jotka toimivat yhteistyössä avunantotilanteissa. Q-rakennuksessa sijaitsevat lastenpsykiatrian eri yksiköiden avohoidon tilat, lastenneuropsykiatrian osasto ja perheosasto sekä nuorisopsykiatrian poliklinikan tehostetun avohoidon yksiköt. Nämä yksiköt toimivat avunantotilanteissa yhteistyössä ja lisäksi L-rakennuksen henkilökunta tulee auttamistilanteisiin. Koivikkopuiston sairaalakoulu sijaistaa Q-rakennuksen yhteydessä (lastenpsykiatria). Q-rakennuksessa on kaikkien käytössä olevat musiikkihuone, monitoimitila ja biljardihuone. Finn-Medi 2:ssa sijaitsee Lasten oikeuspsykiatrian yksikkö.

Turvallisuusjärjestelmät

Vastuualueella on käytössä paikantava henkilöturva- ja paloilmoitinjärjestelmä.

L-rakennuksessa on käytössä myös automaattinen sammutusjärjestelmä.

Osastotiloissa on kulunvalvontajärjestelmällä määritellyt kulkureitit ja tilojen lukitukset.

Välineet

Vastuualueen käytössä on leasing-autoja, polkupyöriä ja erilaisia virkistys- ja vapaa-ajan välineitä, joiden ylläpidosta vastaavat niihin nimetyt vastuuhenkilöt.

Toimitilojen tarkastukset ja viranomaishyväksynät

Toimitilojen tarkastukset ja viranomaishyväksynät on hyväksytty toiminnan alkaessa.

Yksikköjen rakennussuojelujohtajat ja turvallisuusyhdyshenkilöt tekevät kahden vuoden välein sisäiset palotarkastukset, jotka raportoidaan Pirhan sairaalalopäällikölle. Lisäksi yksiköittäin on tehty poistumisturvallisuussuunnitelmat.

Toimitilojen ja välineiden käytön riskit

Tilojen käyttöön liittyy sekä asiakkaiden että henkilökunnan toiminnasta aiheutuvia riskejä.

Asiakkaat/potilaat voivat matkapuhelimilla ottaa kuvia ja videoita siten, että toisten potilaiden yksityisyyden suojaa loukataan. Mikäli väärinkäytöksiä havaitaan, tilanteisiin puututaan siten, että huoltajan tai lastensuojelun viranomaisen päätöksellä otetaan puhelin pois.

Hoitoon liittyvät tapaamiset ja neuvottelut käydään tiloissa, joissa luottamukselliset keskustelut ja etäyhteyksissä käytetään vain sovittuja sovelluksia. Sähköposteja on mahdollista lähettää salattuna.

Lähtökohtaisesti osastolla potilashuoneet ovat yhden hengen huoneita, mutta poikkeustilanteissa joudutaan sijoittamaan tilapäistiloihin osastolla.

Henkilökunta huomioi potilaan yksityisyyden suojaa omalla toiminnallaan. Näyttöpäätteissä käytetään näytönsuojakalvoja asiakastiloissa. Potilaan asioista keskustellaan tiloissa, joissa on riittävä äänieristys.

Välineet

Potilastiloissa käytettävät kannettavat tietokoneet ja kiertokärryt voivat aiheuttaa turvallisuusriskin. Potilaskirjaukset tehdään niihin varatuissa tiloissa.

Osasto-olosuhteissa kaikki vahingoittamiseen soveltuvat välineet, kuten ruokailuvälineet ja saksit ovat riskivälineitä. Niiden käyttöä kontrolloidaan jatkuvasti, esim. laskemalla ruokailuvälineet ruokailujen jälkeen ja saksien määrä askartelujen jälkeen. TV-näytöt ovat suojattu muovipleksin taakse ja kaukosäätimet ovat vain henkilökunnan käytössä. Potilaiden käytössä olevat tablettitietokoneet ovat käytössä valvotusti.

Sairaalahuoltajat työskentelevät osastotiloissa huomioiden heidän työtehtäviinsä liittyvät riskit esim. siivouskärry ja sen sisältämät pesuaineet, muovipussit, mopit. Heille järjestetään erilliset perehdytykset osastojen erityispiirteisiin.

Toimitilojen ylläpito, huolto ja toiminta poikkeamatilanteissa

Toimitilojen ylläpitoa ja huoltoa koskevat palvelupyynnöt tehdään sähköisesti Paketti-järjestelmän kautta. Akuutit poikkeamatilanteet ilmoitetaan Monivalvomoon, joka antaa tarvittavat toimintaohjeet. Poikkeamatilanteista tehdään laajat sähköpostijakelut henkilökunnalle. Tarvittaessa käytetään pakkokuulutusta.

Kiinteistön pitkäjänteinen ylläpito

Organisaatioon on nimetty kiinteistöhuolto, joka huolehtii yleisestä kiinteistön kunnossapidosta. Kiinteistöihin on nimetty myös eri järjestelmien vastuuhenkilöt, jotka huolehtivat esimerkiksi palo- ja pelastusturvallisuudesta.

Henkilöhälytysjärjestelmän osalta Istekki Oy tekee säännölliset huollot vuosittain.

Henkilökunta testaa päivittäin henkilöturvanappien toimivuuden ja huolehtii häiriötilanteessa varusteiden huoltoon toimittamisesta Istekki Oy.

Palveluihin soveltumattomat välineet

Palveluihin nähden soveltumattomia välineitä ei ole käytössä. Kaikki tiloissa olevat varusteet ja sisustuselementit tilataan Tuomilogistiikan kautta ja näin varmistetaan, että ne ovat sairaalaolosuhteisiin soveltuvia. Muut kuin vakioidut virkistyskäyttöön tarkoitetut potilaiden viestintävälineet varustetaan asianmukaisilla turvallisuusjärjestelmillä.

3.9 Lääkinnälliset laitteet, tietojärjestelmät ja teknologian käyttö

Palveluissa, hoidossa ja hoivassa tarvittavat laitteet ovat turvallisia ja henkilökunta osaa käyttää niitä. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Vaatimukset lääkinällisten laitteiden ammattimaiselle käytölle (719/2021).

- Henkilöllä, joka käyttää lääkinällistä laitetta, on sen turvallisen käytön vaatima koulutus ja kokemus
- Laitteessa tai sen mukana on turvallisen käytön kannalta tarpeelliset merkinnät ja käyttöohjeet
- Laitetta käytetään valmistajan ilmoittaman käyttötarkoituksen ja -ohjeistuksen mukaisesti
- Laite säädetään, ylläpidetään ja huolletaan valmistajan ohjeistuksen mukaisesti ja muutoin asianmukaisesti

- Ammattimaisen käyttäjän on ilmoitettava Fimeaan ja valmistajalle/valtuutetulle edustajalle tai maahantuojalle/jakelijalle vaaratilanteista, jotka ovat johtaneet tai olisivat saattaneet johtaa potilaan, käyttäjän tai muun henkilön terveyden vaarantumiseen

Palveluyksiköllä tulee olla tieto käytössään olevista, edelleen luovuttamistaan tai muutoin hallinnassa olevista sekä potilaaseen asennetuista laitteista. Palveluyksiköllä tulee olla menettelytapa laitekoulutuksen toteuttamiseksi, ja osaamisen ylläpitämiseksi suhteessa palveluyksikön toimintaympäristöön ja käytettyjen laitteiden ominaisuuksiin.

Lääkintätekniiikan yksikön tehtävänä on vastata lääkinnällisten laitteiden elinkaaren aikaisista tukipalveluista sisältäen laitteiden ennakoivat huollot, kunnossapidon ja laitteiden poistot sekä lääkintätekniiikan asiantuntijapalvelut. Istekki Oy tuottaa lääkintätekniiikan päivittäiset huolto- ja ylläpitopalvelut.

Lääkinnällisten laitteiden viankorjauksiin, huoltoihin ja tukipalveluihin liittyvissä asioissa tulee tehdä palvelupyyntö Paketin kautta laitteessa olevan tunnusnumeron avulla. Käytettäessä laitteen tunnusnumeroa pyyntö ohjautuu automaattisesti oikealle huoltoyksikölle.

Tietosuoja ja tietoturva

Tietosuoja ja tietoturva ovat osa hyvinvointialueen päivittäistä toimintaa ja jokainen henkilöstön jäsen on vastuussa omalta osaltaan näiden toteutumisesta. Hyvinvointialueen tietosuoja- ja tietoturvapoliittikan mukaan johdolla on kokonaisvastuu tietosuoja- ja tietoturvatyön johtamisesta, rekisterinpidosta sekä resursoinnista. Jokainen uusi työntekijä käy pakolliset tietosuoja- ja tietoturvaosiot läpi osana perehdytystään, ja koko henkilöstön on läpäistävä pakollinen peruskoulutus kahden vuoden välein.

Tietojärjestelmät

Uusille tietojärjestelmille ja sovelluksille tehdään tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta tietoturva-arviointi aina ennen käyttöönottoa. Tietoturva-arviointi tehdään myös järjestelmän muuttuessa oleellisesti. Tietoturva-arviointi sisältää myös tietojärjestelmän käyttöön liittyvän riskiarvion. Tietojärjestelmille tehdään riskiarviointi kolmen vuoden välein tai kun järjestelmä oleellisesti muuttuu.

Tietoturvasuunnitelma

Hyvinvointialueen on sosiaali- ja terveystieteiden järjestäjänä laatinut tietosuojaa, tietoturvaa ja tietojärjestelmien turvallista käyttöä koskevan tietoturvasuunnitelman (tähän päivämäärä).

Tietoturvasuunnitelma ei ole julkinen asiakirja, mutta sen voi pyytää luettavaksi tietosuojavastaavalta tai tietoturvavastaavalta.

tietosuojavastaava Katja Rajala

tietoturvavastaava Marko Immonen

Laitteet

Henkilöhälytysjärjestelmä ja sen toiminta

Lastenpsykiatrian vastualueella on käytössä Tunstall -henkilöhälytysjärjestelmä.

Mobililaitteisiin on asennettu kyseisen järjestelmän Swan Mobile -sovellus, joka vastaanottaa tehtyjä hälytyksiä. Järjestelmään kuuluvat lisäksi hälytinnapit ja käytävänäytöt. Istekki huolehtii järjestelmän säännöllisestä huoltamisesta yhteistyössä järjestäjän toimittajan kanssa. Henkilökunnan vastuulla on toimittaa huoltoa vaativat laitteet Istekille. Kaikilla potilastyötä tekevillä työntekijöillä on työvuorossaan käytössä Tunstall -hälytinnapit.

Lääkinnälliset laitteet

Laiterekisteristä löytyvät kaikki laitteet, jotka yksiköissä on käytössä. Ammattimainen käyttäminen on varmistettu perehdytyksillä. Henkilöllä, joka käyttää lääkinnällistä laitetta, on sen turvallisen käytön vaatima koulutus ja kokemus. Laitteessa tai sen mukana on turvallisen käytön kannalta tarpeelliset merkinnät ja käyttöohjeet. Sitä käytetään valmistajan ilmoittaman käyttötarkoituksen ja -ohjeistuksen mukaisesti sekä säädetään, ylläpidetään ja huolletaan valmistajan ohjeistuksen mukaisesti ja muutoin asianmukaisesti.

Tietosuoja ja tietoturva

Tietosuoja ja tietoturva ovat osa hyvinvointialueen päivittäistä toimintaa ja jokainen henkilöstön jäsen on vastuussa omalta osaltaan näiden toteutumisesta. Jokainen työntekijä suorittaa tietosuoja- ja tietoturvakoulutuksen kahden vuoden välein. Esihenkilö seuraa koulutusten toteutumista puolivuositain.

Tietojärjestelmät

Uusille tietojärjestelmille ja sovelluksille tehdään tietoturva-arviointi Istekin toimesta aina ennen käyttöönottoa. Käytössä olevan potilastietojärjestelmän (Omni360) perehdytyksestä ja ylläpitokoulutuksesta vastaavat kirjaamisyyhdyshenkilöt yhdessä lähiesihenkilöiden kanssa. Kaikissa yksiköissä on nimetyt kirjaamisyyhdyshenkilöt.

Tietoturvasuunnitelma

Hyvinvointialue on sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäjänä laatinut tietosuojaa, tietoturvaa ja tietojärjestelmien turvallista käyttöä koskevan tietoturvasuunnitelman, jonka voi pyytää luettavaksi tietosuojavastaavalta tai tietoturavastaavalta. Henkilöstölle on kattavat sivut tietoturva- ja tietosuoja-asioista, joita ohjataan lukemaan. Nämä asiat kuuluvat tärkeäksi osaksi perehdytystä.

3.10 Lääkehoitosuunnitelma

Asiakkaan ja potilaan lääkitystiedot ovat ajan tasalla, lääkitys toteutuu suunnitellusti ja on vaikuttavaa. (Pirkan turvallisuuslupaus)

Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan yhteiset linjaukset lääkehoidon toteuttamisen käytäntöihin sekä palvelulinjoilla toteutettavan lääkehoidon erityispiirteet. Palvelulinjojen lääkehoitosuunnitelmissa kuvataan palvelulinjan toimi- ja vastuualueilla toteutettava lääkehoito ja yhtenäiset toimintakäytännöt lääkitysturvallisuuden varmistamiseksi. Jokaisessa lääkehoitoa toteuttavassa yksikössä tulee lisäksi olla oma tarkentava, yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma.

Yksiköiden lääkehoitosuunnitelmien laatimisessa suositellaan hyödynnettävän Turvallinen lääkehoito -oppaan mukaista Pirkanmaan hyvinvointialueen mallipohjaa. Yksikkökohtaisen lääkehoitosuunnitelman tulee olla yksityiskohtainen, jolloin se toimii lääkehoidon toteuttamisen toimintakäsikirjana ja apuna perehdytyksessä. Yksikön esihenkilö vastaa yksikön lääkehoitosuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Prosessissa tulee olla mukana kaikkien yksikössä lääkehoitoa toteuttavien ammattiryhmien edustaja sekä yksikön lääkehoidosta vastaavan lääkärin edustus. Myös osastofarmaseutin tai sairaala-apteekin asiantuntemusta on syytä hyödyntää. Yksikön lääkehoitosuunnitelman hyväksyy yksikön lääkehoidosta vastaava lääkäri. Lääkehoitosuunnitelmien tulee olla ajan tasalla. Suunnitelmat tarkastetaan ja päivitetään vuosittain.

Niissä palveluissa, joissa on useita samoin periaattein toimivia yksiköitä, voidaan laatia lisäksi palveluita koskeva yhteinen lääkehoitosuunnitelma tai sen pohja, jossa kuvataan ne periaatteet ja toimintatavat, jotka ovat yhteisiä kaikille yksiköille. Lääkehoitosuunnitelmat tulee päivittää vuosittain hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelman ohjeiden mukaisessa syklissä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelma sekä jatkossa palvelulinjatasoiset lääkehoitosuunnitelmat löytyvät lääkitysturvallisuussivustolta. Sivustolta löytyy myös muita lääkehoidon toimintaohjeita.

Lastenpsykiatrian vastuualueella lähiesihenkilö vastaa lääkehoitosuunnitelman laatimisesta ja ylläpidosta. Lääkehoidon yhdyshenkilöt vastaavat lääkehuoneiden ja lääkekaappien siisteydestä ja vastaavat lääkehoidon suunnitelman laatimisesta ja ylläpitämisestä yhdessä lähiesihenkilön kanssa. Yksiköissä on saatavilla lääkehoitosuunnitelmat yksikön omilla sivuillaan.

3.11 Infektioiden torjunta

Palvelu, hoito ja hoiva toteutuvat turvallisesti, hyvinvointia ja terveyttä tukevasti, ja ilman pelkoa infektiosta.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Tartuntatautilaki velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköitä torjumaan hoitoon liittyviä infektioita sekä lääkkeille erittäin vastustuskykyisiä mikrobeja. Tartuntatautilain mukaan jokaisen toimintayksikön ja sen johtajan on huolehdittava tartunnan torjunnasta, potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja sijoittamisesta sekä mikrobilääkkeiden asianmukaisesta käytöstä.

Lisätietoja: [Infektioiden torjunnan omavalvonta sote-yksiköissä](#)

Lastenpsykiatrian jokaisessa yksiköissä on erikseen nimetyt hygieniayhdyshenkilöt, jotka osallistuvat Sairaalapalvelujen järjestämään koulutuksiin ja tiedottavat työryhmiä toimintaohjeista. Hygieniahoitajien toimintaohjeet välitetään aina työryhmille ja tarvittaessa lähiesihenkilö konsultoi hygieniahoitajaa ja tekee tarvittavat toimenpiteet.

3.12 Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja tietosuoja

Kaikki palvelussa, hoidossa ja hoivassa tarvittava tieto on ajan tasalla ja käytettävissä, eikä se joudu väärin käsiin. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Tietosuoja on perusoikeus, joka turvaa rekisteröidyn (henkilön, jonka tietoja käsitellään) oikeuksien ja vapauksien toteutumisen henkilötietojen käsittelyssä. Henkilötietojen käsittely on aina perustuttava lakiin. Henkilötietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja tapahduttava aina tiettyä tarkoitusta varten joko asianomaisen henkilön suostumuksella tai muulla laissa

säädetyllä perusteella. Tietosuojavastaava Katja Rajala
Pirkanmaan hyvinvointialueen potilasrekisteri

Tietoturva ja tietosuojakierrot

Tietosuoja- ja tietoturvayhdyshenkilö on nimetty lastenpsykiatrian vastuualueelle, joka on viestin tuoja ja viestien viejä Sairaalapalvelujen tietosuojatiimin välillä. Yhdyshenkilö esittelee puolivuositain ja tarpeen mukaan useammin tietosuoja- ja tietoturva-asioita vastuualueen kokouksissa.

Yhdyshenkilö tiedottaa säännöllisesti tietosuoja- ja tietoturvariskeistä ja toteuttaa vuosittain yksiköissä tietoturva ja tietosuojakierrot yhdessä työparinsa kanssa. Yhdyshenkilö lähettää nämä koonnit yksiköiden esihenkilöille, jotka tekevät tarvittavia toimenpidemuutoksia.

3.13 Säännöllisesti kerättävän ja muun palautteen huomioiminen

Pirkanmaan hyvinvointialueella vahvistetaan asiakaslähtöisyyttä ja osallistumista eri toimenpiteiden avulla. Käytössä olevia palautteen keräämisen tapoja:

- Suoraa palautetta voi antaa sähköisesti, pirha.fi/palaute - sivuston kautta
- Kirjallisesti, palautekortilla
- Kokemusasiantuntijoiden haastattelu
- Palvelukokemusmittari, käytössä Tays -sairaaloissa
- NPS-asiakaskokemuskyselyt
- Kohdennetut asiakaskokemuskyselyt ja haastattelut
- Asiakasraadit
- Kansalliset asiakaskokemuskyselyt, THL:n ”Kerro palvelustasi” - kysely tehdään joka toinen vuosi. Lakisääteisen seurannan piirissä ovat palvelua säännöllisesti ja pitkäaikaisesti saavat iäkkäät asiakkaat kotihoidossa ja ympärivuorokautisessa asumisessa
- Hoitotyösensitiiviset potilaspalautteet (Tays ja lähisairaalat), palautetietoa kerätään potilailta neljä kertaa vuodessa yhden viikon otannoilla

Lisätietoa [osallisuudesta ja vaikuttamisesta](#) on Pirhan verkkosivuilla.

Suorat palautteet käsitellään viimeistään 12 vuorokauden kuluttua niiden saapumisesta.

Mikäli asiakas on jättänyt yhteystietonsa, asiakkaalle vastataan. Saatua

asiakaskokemustietoa hyödynnetään käytännössä ja osana kaikkea päätöksentekoa sekä kehittämistä.

Lastenpsykiatrian vastuualueen palvelujen laatua arvioidaan johdonmukaisesti lapset ja naiset toimialueelle valittujen strategisten mittareiden avulla. Käytössä olevat laadunhallinnan työkalut ja mittarit on kuvattu tarkemmin strategisissa mittareissa:

Lapset ja naiset strategiset mittarit 2024–2025

Tärkeintä on ihminen:

Erinomainen asiakaskokemus ja potilasturvallisuuden parantaminen ovat keskeisiä tavoitteita. Asiakaspalautteita kerätään ja seurataan säännöllisesti, ja NPS-tavoite on 80 tai enemmän. Avointen palautteiden kehitysehdotukset käsitellään, ja niiden perusteella tehdään tarvittavat jatkotoimenpiteet.

Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut:

Palvelujärjestelmien toimivuutta parannetaan ja digitaalisia palveluita otetaan käyttöön. Erikoissairaanhoidon hoitotakuun toteutumista seurataan säännöllisesti.

Hyvinvoivat työntekijät:

Työntekijäkokemusta ja turvallisuuden tunnetta parannetaan. eNPS-tulokset käsitellään ja kehittämiskohteet sovitaan yhdessä henkilöstön kanssa. Työturvallisuusilmoitukset käsitellään ohjeistuksen mukaisesti ja kehityskeskustelut käydään säännöllisesti.

Yhdessä yhteentoimiva hyvinvointialue:

Tieto- ja tiedolla johtaminen vahvistuu, ja taloudellisten haasteiden hallintaan kiinnitetään huomiota. Opiskelijaohjaus onnistuu ja palautteet ovat erinomaisia.

Lapsille järjestetään puolivuositain lastenraati, johon osallistuvat sillä hetkellä osastohoidossa olevat lapset. Lastenpsykiatrisessa hoidossa olevien tai olleiden lasten vanhemmille on aiemmin järjestetty neljä kertaa vuodessa vanhempainraatitapaamiset. Kevästä 2024 alkaen vanhempien raatitoiminta on yhdistetty toimialuetasoiseksi.

4 Omavalvonnan riskien hallinta

4.1 Palveluyksikön riskienhallinnan vastuut, riskien tunnistaminen ja arvioiminen

Toiminnallisten riskien hallinta tukee johtamista ja on olennainen osa toiminnan kehittämistä. Tavoitteena on tunnistaa ennakoiden toimintaan liittyvät vaarat ja altistavat tekijät sekä arvioida niiden vaikutusta, ja tukea päätöksentekoa. Menettelytapaan sisältyy vakiintuneen toiminnan sekä toiminnan muutosten riskien arviointi ja hallinta, riskien merkittävyyden arviointi ja niiden toistumisen estäminen. Toiminnallisten riskien vastuuhenkilöt ja riskien hyväksyntäkriteerit kirjataan palveluntuottajien omavalvontasuunnitelmiin. (Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Henkilökunta hyödyntää näyttöön perustuvia toimintamalleja asiakkaaseen ja potilaaseen kohdistuvien riskien tunnistamiseksi ja haittojen ehkäisemiseksi. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Turvallisuuskulttuuri luo perustan organisaation riskienhallinnalle. Turvallisuuskulttuuri muodostuu toimintakulttuurin sekä johdon ja henkilöstön arvojen, asenteiden, kokemusten ja näkemysten perusteella. Tavoitteena on tiimityön vahvistaminen ja organisaation jäsenten yhteistyön tehostaminen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa turvallisuuskulttuuri on yksilöiden ja yhteisön yhteinen arvoihin perustuva tapa toimia aina siten, että varmistetaan asiakkaiden ja potilaiden saaman palvelun, hoivan ja hoidon turvallisuus. Jokaisen työntekijän tulee ottaa vastuu, arvioida tilanteita ja työtään asiakkaaseen ja potilaaseen kohdistuvien riskien kannalta ja kehittää toimintaa jatkuvasti turvallisemmaksi.

Aluehallitus hyväksyy vuosittain riskienhallintasuunnitelman

Lastenpsykiatrian vastualueen riskienhallinnasta vastaa yksiköiden vastuuparit. Riskienhallintaan on käytössä Granite-järjestelmä, jota päivitetään erityisesti työturvallisuusriskien osalta säännöllisesti. Jokaiselle riskille määritetään päivämääräraja, jonka jälkeen riski on määriteltävä uudelleen.

Henkilökunta täyttää jokaisesta riskitilanteesta HaiPro-ilmoituksen ja ilmoitukset otetaan käsittelyyn viipymättä yksikön sisällä. Työsuojeluvaltuutetut tarkastelevat ilmoituksia ja ovat tarvittaessa yhteydessä ilmoituksen tekijään tai yksikön lähiesihenkilöön.

4.2 Riskienhallinnan keinot ja toiminnassa ilmenevien epäkohtien ja puutteiden käsittely

Jokaisen työntekijän perustehtävään sisältyy periaate: havainnoi turvallisuuteen liittyviä tapahtumia, ilmoita niistä ja vaikuta turvallisuuteen osallistumalla korjaavien toimien suunnitteluun ja toteutukseen.

Vaaratapahtumat ja asiakaspalautteet käsitellään viipymättä. Esihenkilöt vastaavat, että tarvittavat korjaavat ja ehkäisevät toimet suunnitellaan ja toteutetaan tapahtumien toistumisen estämiseksi, ja että toimien vaikutuksia seurataan. Vakavien vaaratapahtumien tutkintaan on menettelytapa, riittävät voimavarat ja osaaminen.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Sote-valvontalain 29 § velvoittaa hyvinvointialueen henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön ilmoittamaan viipymättä palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään *huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden.*

Hyvinvointialueella on käytössä järjestelmä (HaiPro), johon työntekijä ilmoittaa asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvät vaaratapahtumat, epäkohdat tai epäkohdan uhat sekä työturvallisuuteen, toimintaympäristöön, tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvät havainnot ja tapahtumat.

Palveluyksikön esihenkilöt vastaavat ilmoitusten käsittelystä, tarvittavien korjaavien ja ehkäisevien toimien suunnittelusta ja toteutuksesta tapahtumien toistumisen estämiseksi. Esihenkilö voi käyttää tapahtumien selvittämisessä palveluyksikön turvallisuusasiantuntijoita (esimerkiksi lääkevastaavat), mutta esihenkilö päättää toimenpiteistä. Esihenkilöiden tulee käsitellä tapahtumia *säännöllisesti* yhdessä henkilöstön kanssa. Esihenkilö vastaa suunnitelmien ja toteutettujen toimien kirjaamisesta ja seuraa toteutettujen toimien vaikutuksia.

Palveluyksikön tulee kuvata, miten edellä mainitut tehtävät toteutetaan, ja määritellä tavoiteajat ilmoitusten käsittelylle (aloituksesta loppuun saattamiseen) sekä yhteiselle käsittelylle henkilöstön kanssa (esimerkiksi osastokokoukset). Kuvauksen tulee sisältää, miten vakavaan tapahtumaan osallisille työntekijöille järjestetään tarvittaessa tukea

(jälkipuinti, Second Victim -menettely) ja miten asiakkaalle, potilaalle tai läheisille viestitään tapahtuneesta. Asiakkaan tai potilaan palveluun, hoivaan tai hoitoon liittyvien vakavien vaaratapahtumien tutkintaan on menettelytapa (ohje valmisteilla).

Palveluyksiköiden käyttöön on laadittu menettelytapa vaaratapahtuman perusteelliseen tarkasteluun (valmisteilla).

Aluehallitus hyväksyy vuosittain riskienhallintasuunnitelman

Asiakas- ja potilasturvallisuusriskien minimointi ja ennakointi

Lastenpsykiatrian vastuualueella jokaisella työntekijällä on käytössä henkilökohtainen turvallisuusajokortti, johon kukin työntekijä merkitsee omat suorituksensa. Riskit pyritään minimoimaan ja ennakoimaan koulutuksien avulla. Niiden seuranta on turvallisuusajokortissa (3 osiota), joka esitetään vuosittain esihenkilölle kehityskeskustelussa:

1. Potilasturvallisuus:

Infektioiden torjunta terveydenhuollon hoitohenkilöstölle

Tietosuoja- ja tietoturvakoulutukset

2. Lääkitysturvallisuus

Lääkehoidon LOVE-koulutuskokonaisuus, voimassaoloaika 5 vuotta

Yksikön lääkehoitosuunnitelma

Sairaalapalveluiden lääkitysturvallisuus

3. Turvallisuuskoulutus ja -ohjeet:

Pirhan turvallisuussivusto

Häiriö- ja poikkeustilanteet (sivustoa rakennetaan)

Turvallisuusyhteistyö lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian vastuualueilla

Turvallisuuskävelyt

AVEKKI-koulutus ja ylläpitokoulutukset, päivitys 1 v välein

Turvallisuus kotikäynneillä

Vaaratapahtuman ja epäkohdan ilmoittaminen (Haipro)

Turvallisuusvideot:

Alkusammutusharjoitukset (30 min), voimassaoloaika 5 vuotta

Elvytyskoulutukset

Yksiköissä tehdään säännöllisesti sisäisiä palotarkastuksia ja työntekijöille

turvallisuuskävelyitä uusien työntekijöiden tullessa taloon. Yksiköissä on käytössä uusille

työntekijöille Intro -perehdytysohjelma, jossa myös kirjoittamattomat säännöt on kuvattu kirjallisesti.

Riskienhallintakeinojen toimivuus ja riittävyyden varmistaminen

Pirha järjestää säännöllisesti koulutuksia, joihin yksiköiden henkilökuntaa ilmoitetaan. Jos koulutuksia on liian vähän, koulutusten määrästä annetaan palautetta.

Kullekin vastuualueelle nimetään yksiköittäin vastuuhenkilöt, jotka raportoivat

lähiesihenkilölle, esim. turvallisuus-, kirjaamis-, hygieniayhdyshenkilöt, lääkevastaavat.

Lasten- ja nuorisopsykiatrian vastuualueella tehdään tiivistä yhteistyötä turvallisuusyhdyshenkilöiden kesken. Yhteisiä sovittuja tapaamisia on neljä kertaa vuodessa ja tarpeen mukaan useammin.

Ilmeneviin epäkohtiin ja puutteisiin puuttuminen

Vastuupari käy säännöllisesti läpi keinojen riittävyyttä ja reagoi niihin tarvittaessa esim. järjestelmällä tarpeenmukaista koulutusta tai lisäämällä resursseja.

Ilmoitusten tekeminen ja oppimismenettely

- Granite ja riskien arviointi
- HaiPro ja niiden käsittely
- Tilastoportaali rajoittamistilastoista

Ilmoituksista tehdään koonteja ja niistä kehittämistoimenpiteitä.

Ilmoitusvelvollisuuden ja -oikeuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet löydettävissä

Pirhan sivuilta. Työturvallisuusvastuu on johdolla ja esimiehillä omien toimivaltuuksien mukaan. Työntekijöiden velvollisuus on noudattaa annettuja ohjeita ja ilmoittaa kaikista havaitsemistaan epäkohdista viivytyksettä esimiehille. Ohessa ohje lastensuojelu-, infektioiden- ja tartuntatauti-ilmoitusten tekemiseen.

Lastensuojeluilmoitus

Sisältää linkin paikkakuntien lastensuojeluverkosta, jossa yhteystiedot sekä lastensuojeluilmoituslomake.

Lastensuojeluilmoitus

Infektioepidemia

Infektioepidemiassa tartuntatautitapausten lukumäärä on lisääntynyt odotettua enemmän jonakin ajanjaksona tietyssä väestössä tai tietyllä alueella. Tavallisia epidemian aiheuttajia

ovat esimerkiksi äkillistä oksennus- ja ripulitautia aiheuttava norovirus sekä hengitystieinfektioita aiheuttavat virukset, kuten influenssa tai COVID-19. Epidemioita voivat aiheuttaa myös moniresistentit bakteerit, esimerkiksi MRSA.

Epidemiakohtaiset ohjeet

Tartuntatauti-ilmoitus

THL ylläpitää valtakunnallista tartuntatautirekisteriä tartuntatautilakiin ja -asetukseen perustuen. Lääkäri tekee tartuntatauti-ilmoituksen THL:lle. Tartuntatauti-ilmoitus on tehtävä seitsemän vuorokauden kuluessa taudin toteamisesta. Ilmoitus tehdään riippumatta siitä, onko potilaalla kliininen sairaus vai ei. Jos myöhemmin ilmaantuva tieto osoittaa tehdyn ilmoituksen virheelliseksi tai puutteelliseksi, ilmoitus perutaan tai täydennetään uudella.

Tartuntatauti-ilmoituksen tekeminen

Esihenkilöt toimivat virkavelvollisuuden mukaan tarvittaessa.

Henkilöstön tiedottaminen ilmoitusvelvollisuuksista ja -oikeuksista

Henkilöstöä tiedotetaan perehdytysuunnitelmassa erilaisista ilmoitusvelvollisuuksista, kuten menettelyohje esimerkiksi Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Samassa suunnitelmassa kerrataan henkilöstön oikeudelliset asiat mm. ilmoitusvelvollisuuden osalta.

Valvovien viranomaisten selvityspyyntöjen käsittely ja huomiointi

Valvovan viranomaisen antaessa selvityspyynnön yksiköiden vastuulliset esihenkilöt antavat vastineen, joka sisältää vastauksen esitettyihin selvityspyynnön kohtiin, toimenpide-ehdotuksen ja toteuttamissuunnitelman.

4.3 Riskienhallinnan seuranta, raportointi ja osaamisen varmistaminen

Lastenpsykiatrian vastuualueella riskienhallintaa seurataan mm. koulutusten toteutumisen seurannalla. Riskienhallinnan toimivuutta ts. koulutusten riittävyttä arvioidaan arjessa tapahtuvia tilanteita käsiteltäessä mm. tarvitaanko lisäkoulutusta. Yksittäinen työntekijä tuo omia koulutustarpeitaan esille vuosittaisissa kehityskeskusteluissa ja tarpeen mukaan muulloinkin.

Riskit voivat aiheutua esimerkiksi henkilöstöön, toimintaympäristöön, sosiaalisiin tekijöihin ja toimintatapoihin liittyvistä asioista. Usein nämä riskit ovat monien toimintojen summa.

Työyhteisön avoin ja turvallinen ilmapiiri, on edellytyksenä riskienhallinnassa. Tällöin sekä henkilöstö että asiakkaat/potilaat ja heidän omaisensa/läheisensä uskaltavat tuoda esille laatuun ja asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyviä havaintojaan. Riskienhallinnassa laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuutta pyritään parantamaan tunnistamalla jo ennalta ne kriittiset työvaiheet, joissa toiminnalle asetettujen vaatimusten ja tavoitteiden toteutuminen on vaarassa.

Riskienhallintaohjelma Granite on käytössä koko Pirhassa. Lastenpsykiatrian vastuualueella nimettyjä yleisimpiä riskejä ovat mm. suuret potilasmäärät, töiden epätasainen jakaantuminen työntekijöiden kesken ja henkilöstön liikkuvuuteen liittyvät henkilöstömuutokset. Potilaiden hoidollinen tarve aiheuttaa psykososiaalista työkuormaa. Näihin riskeihin liittyvät ennakoivat ja toteutetut toimenpiteet ovat jo valmiina tai meneillään.

Riskienhallintaan kuuluu suunnitelmallinen toiminta epäkohtien ja todettujen riskien poistamiseksi tai minimoimiseksi sekä toteutuneiden vaaratapahtumien kirjaaminen, analysointi, raportointi ja korjaavien toimenpiteiden toteuttaminen. Kaikkia riskejä ei pystytä poistamaan täydellisesti mutta ne pystytään minimoimaan ja tekemään kaikille tietoiseksi. Riskienhallintaa arvioidaan Pirhan Riskienhallinnan käsikirjan mukaisesti. Epäkohtiin puututaan tämän suunnitelman muissa kohdissa kuvatuilla tavoilla.

Hygieniayhdyshenkilöt raportoivat yksiköissä käsidesien kulutusta ja informoivat yksikköjä hygieniayhdyshenkilöiden tapaamisien asioista. Infektiotartuntojen kehittymistä seurataan ja ollaan yhteydessä infektiolääkäriin tilanteen arvioimiseksi.

HaiPro - ilmoitukset käsitellään yksiköissä esihenkilön toimesta ja koonnit niistä käydään 3 kk välein. Ilmeneviin epäkohtiin puututaan ja tehdään kehittämiskohteita niistä nousseista epäkohdista esim. toimintakortteja haasteellisiin tilanteisiin. Vastuualueella koonnit esitetään puolivuositain vastuualueen johtokokouksessa ja toimialuetasoinen käsittely johtoryhmässä kerran vuodessa.

Henkilöstön riskienhallinnan osaamisen varmistaminen
Henkilöstö käy sovitut perehdytykset ja koulutukset.

4.4 Ostopalvelut ja alihankinta

Sopimuksen kautta hankittavan palvelun laadun tulee vastata omana toimintana tuotetun palvelun laatua. Mikäli puutteita havaitaan, varmistetaan potilas- / asiakasturvallisuus ja puutteet dokumentoidaan. Viipymättä otetaan yhteyttä yksikön esihenkilöön ja käynnistetään vuoropuhelu sopimuskumppanin kanssa laatuerojen korjaamiseksi.

Lastenpsykiatrian vastuualueen kautta hankitaan ostopalveluina rajallinen määrä vuodessa yksilöpsykoterapia- ja perhepsykoterapiajaksoja lapsille. Hankinta on kilpailutettu yhdessä nuorisopsykiatrian ja psykiatrian kanssa. Psykoterapeutin psykoterapiaan ohjaus tapahtuu lastenpsykiatrisen tutkimus- ja/tai hoitajakson jälkeen. Psykoterapiasopimukset tehdään vuodeksi kerrallaan ja nämä laaditaan yhdessä lapsen ja vanhempien palautteen, lapsen psyykkisen voinnin ja psykoterapian seurannan (mm. hoitoneuvottelut), sekä psykoterapeutin palautteen ja suosituksen perusteella. Psykoterapia toteutuu psykoterapeutin vastaanotolla, joka sijaitsee Pirkanmaan hyvinvointialueella. Tilojen ja tietojärjestelmien hankinnasta, asianmukaisuudesta ja turvallisuudesta, kuten myös käyntikirjauksista ja tietosuojasta vastaa palveluntuottaja yksityisiä ammatinharjoittajia koskevien ohjeistusten mukaisesti. Psykoterapeutin pätevyysvaatimuksena on terveys- tai sosiaalialan peruskoulutus, Valviran myöntämä psykoterapeutin ammattinimike ja lisäksi terapeutilta edellytetään kokemusta lapsille toteutetusta psykoterapiasta.

4.5 Valmius- ja jatkuvuudenhallinta

Valmiussuunnitelma auttaa tunnistamaan ja arvioimaan mahdollisia riskejä ja uhkia. Se luo selkeän toimintakehyksen, joka vähentää niiden toteutumisen todennäköisyyttä ja pienentää niiden vaikutuksia. Valmiussuunnitelma luo edellytykset henkilöstön, asiakkaiden ja muiden sidosryhmien turvallisuuden parantamiselle. Se sisältää ohjeita evakuoinneista, hätäviestinnästä ja muista turvatoimista erilaisissa häiriötilanteissa (vesi, sähkö, lämpö ja tietoliikenne).

Suunnitelma auttaa resurssien tehokkaassa käytössä kriisitilanteessa. Se sisältää esimerkiksi ohjeet tehtävänjaosta henkilöstön kesken tai varasuunnitelmat toimitusketjun katkoksille. Hyvin laadittu ja ylläpidetty valmiussuunnitelma lisää sidosryhmien, kuten asiakkaiden, työntekijöiden, toimittajien ja sijoittajien, luottamusta organisaation kykyyn selviytyä kriiseistä. Valmiussuunnitelma on keskeinen työkalu, joka auttaa organisaatioita varautumaan ja reagoimaan nopeasti ja tehokkaasti erilaisiin häiriötilanteisiin, säilyttäen toiminnan jatkuvuuden ja minimoiden riskit. Valmiussuunnitelma toimii pohjana perehdyttämiselle,

säännöllisille harjoituksille ja koulutuksille, joiden avulla henkilöstö pysyy valmiina ja osaavana mahdollisia poikkeustilanteita varten.

Pirhan valmiussuunnitelma päivitetään vuoden 2024 aikana. (Linkki tähän, kun valmistuu)
Lastenpsykiatrian vastuualueella toimialuekohtainen/ sairaalapalveluiden valmiussuunnitelma on päivityksen alla.

Lasten- ja nuorisopsykiatrian vastuualue yksikköineen ei ole suuronnettomuussuunnitelmassa ensilinjassa vaan yleissairaalapsykiatrian vastaava työntekijä pyytää tarvittaessa nuorisopsykiatrian ja lastenpsykiatrian yksiköiden henkilökuntaa apuun.

5 Omavalvontasuunnitelman toimeenpano, julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen

5.1 Toimeenpano

Vastuualueen omavalvontasuunnitelma käydään läpi kaikissa lastenpsykiatrian vastuualueen yksiköissä syksyn 2024 aikana. Jatkossa omavalvontasuunnitelma käydään vuosittain läpi kaikissa yksiköissä tai aina kun suunnitelmaan on tehty merkittäviä muutoksia. Lisäksi suunnitelma on saatavilla yhtenä sisältönä Intro -perehdytysohjelmassa uusille työntekijöille.

5.2 Julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen

Omavalvontasuunnitelman julkisuus

Omavalvontasuunnitelmat ovat lastenpsykiatrian vastuualueen yksiköiden toiminnan luonteeseen soveltuvalla tavalla asiakkaiden / potilaiden, omaisten ja omavalvonnasta kiinnostuneiden saatavilla ja ne julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla. Lastenpsykiatrian vastuualueen omavalvontasuunnitelmat julkaistaan Pirkanmaan hyvinvointialueen verkkosivuilla ja ne ovat nähtävinä yksiköissä toiminnan luonteeseen soveltuvalla tavalla. Pirkan julkaisusuunnitelma päivittyy.

Omavalvontasuunnitelman toteutumisen seuranta

Palvelualueen / yksikön vastuuhenkilöt ja henkilökunta seuraavat omavalvontasuunnitelmassa kuvatun toiminnan toteutumista jatkuvasti. Jos toiminnassa havaitaan puutteellisuuksia, yksikkö tekee korjaavat toimenpiteet asian kuntoon saattamiseksi.

Toiminnan laadun mittareista, seurannasta, julkaisusta kappaleessa 3.1

Omavalvontasuunnitelman päivitys

Pirkanmaan hyvinvointialueen omavalvontasuunnitelman pohja päivitetään omavalvonta- ja laatuasiantuntijaverkoston toimesta, kun hyvinvointialuetasoisessa sisällössä tapahtuu olennaisia muutoksia. Pohja tarkistetaan laatu ja omavalvonta -asiantuntijaverkoston toimesta vuosittain.

Lastenpsykiatrian vastuualueen omavalvontasuunnitelman päivityksestä vastaa ylihoitaja Riitta Vento. Omavalvontasuunnitelma päivitetään, kun toiminnassa tai ohjeistuksissa tehdään muutoksia tai kehittämistoimenpiteitä esimerkiksi havaittujen epäkohtien, kehitettyjen omavalvonnan toimintamallien tai palautteiden perusteella. Omavalvontasuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään lastenpsykiatrian vastuualueella vähintään kerran vuodessa.

6 Omavalvontasuunnitelman hyväksyntä

Omavalvontasuunnitelman allekirjoittaa palveluyksikön vastuhenkilö/-t.

Omavalvontasuunnitelman hyväksyy toimialuejohtaja.

Omavalvontasuunnitelma päivitetty, paikka ja päiväys
Palveluyksikön vastuhenkilö
Toimialuejohtaja

Seuraa meitä somessa.